

La mujer Nicaragüense

– En kvalitativ uppsats om kvinnans roll i fattiga familjer i
Nicaragua, en studie ur kvinnoperspektivet.

Av: Alejandra Gutiérrez Assarsson

HT 09

Handledare:

Maria Bangura - Arvidsson

Abstract

The aim of this essay was to illustrate how poor women with children in Nicaragua saw themselves and the role they played. For the realization of this study I used the qualitative method consisted in interviews of six women who live in a poor neighborhood in the city of León. To be able to reach this essay's purpose, it was of the utmost importance to answer on what was their role, what conceptions of being a woman were of their own, how the relationship with the family and the surrounding looked like, what impact economy and having children had on their roles and what thoughts they had about education and the future. The results show that women who have children first define themselves as mother and housekeeper. Those who have a partner saw it as their task, not only to take care of the children, but also their husbands. Caring for their children, their husbands, housekeeping and looking after the family's economical resources, are their priorities. The women in this essay did never or seldom put themselves as individual, before other family members. They saw their roles as important for the survival of the entire family. Concerning the future, the study shows that even there the most important was the progress of the children and therefore all the energy from the parents/women was devoted on that.

Keywords: Woman, women's role, gender, poverty, Nicaragua

Abstrakt

Syftet med denna uppsats var att belysa hur fattiga kvinnor med barn i Nicaragua såg sig själva och vilken roll de spelade. Vid genomföranden av denna studie använde jag mig av den kvalitativa metoden i form av intervjuer av sex kvinnor som bor i ett fattigt bostadsområde i staden León. För att kunna komma fram till uppsatsens syfte var det av största vikt att få svar på vilken deras roll var, vad det betydde för dem att vara kvinna, hur relationen med familjen om omgivningen såg ut, vilken inverkan ekonomi och att ha barn hade på deras roll, samt vilka tankar de hade om utbildning och framtid. Resultatet visade att kvinnor som hade barn definierade sig själva först som mor och hushållerska. De som hade partner såg som sin uppgift att inte bara passa barnen utan även sina män. Att ta hand om sina barn, sina män, hushållning samt familjens ekonomiska resurser, är deras prioritet. Kvinnorna i denna uppsats satte aldrig eller sällan sig själva före de andra familjemedlemmarna. De såg sin roll som av stor betydelse för överlevnad av hela familjen. Angående framtiden, visade studien att även där var det viktigaste hur det gick för barnen, därför ägnades all kraft från föräldrarna/kvinnan på det.

Nyckelord: kvinna, kvinnoroll, genus, fattigdom, Nicaragua

Innehållsförteckning

La mujer Nicaragüense.....	1
Förord	6
1 Inledning	7
1.1 Problemformulering	7
1.2 Syfte och Frågeställning	8
1.3 Avgränsning.....	9
1.4 Definitioner av begrepp	9
1.4.1 Familjen och samhället - sociala rum och genusrollskapande.....	9
1.4.2 Fattigdom.....	9
1.4.3 Machismo.....	10
1.4.4 Patriarkat och genus	10
1.5 Uppsatsens disposition	11
1.6 Bakgrund	11
1.6.1 Den Nicaraguanska staten och kvinnan	13
1.6.2 Koppling mellan utbildning och fattigdom i Nicaragua	14
2 Metod och urval	15
2.1 Metodval.....	15
2.2 Urval och insamling av empirin.....	15
2.3 Bearbetning och analys.....	16
2.4 Etik	16
2.5 Generaliserbarhet och trovärdighet	17
2.6 Egen förförståelse.....	17
2.7 Källkritik.....	18
3 Teorier	18
3.1 Roller, könsroll och genussocialisation	18
3.2 Intersektionalitet.....	20
3.3 Roll som ett resultat av intersektionaliseringen	21
4 Tidigare forskning	21
4.1 Ensamma kvinnor i världen	21
4.2 Genus i forskning om Latinamerika och Nicaragua.....	22
4.2.1 Genusrelaterat våld	23
4.2.2 Kvinnorna är också machistas	24
4.3 Vad vill forskningen säga?	24

5 Presentation av empirin	25
5.1 Beskrivning av bostadsområdet och kvinnorna	25
5.1.1 Områdesbeskrivning	25
5.1.2 Intervjupersonerna	25
5.2. Att vara kvinna.....	26
5.2.1 Behovet av att bli respekterad.....	27
5.2.2 Kvinna och diskriminering i olika skepnader.....	27
5.2.3 Arbeten och försörjningsmöjligheter för kvinnorna	28
5.2.4 Våld i hemmet.....	28
5.3 Relation - partner och omgivning	29
5.3.1 Komplexiteten i parrelation	29
5.3.2 Kvinnan i relation med sin näromgivning och samhället	29
5.4 Barnen är viktiga – deras uppfostran också!.....	30
5.4.1 De viktigaste i familjen	30
5.4.2 Uppfostran av barnen som genusskapande.....	30
5.5 Ekonomin	31
5.5.1 Mycket har med ekonomin att göra	31
5.5.2 Boendevalet och antal barn beror på ekonomin	31
5.5.3 Slår ekonomin hårdare mot kvinnorna?	32
5.6 Utbildning	32
5.6.1 Alla ägg i en och samma korg ... barnens!.....	32
5.7 Framtidsplaner och drömmar	33
5.8 Religion	34
6 Analys	34
6.1 Vad betyder att vara kvinna?	34
6.1.1 Kvinnan och hus - begreppet.....	35
6.1.2 Kvinnan, jämlikhet, machismo och våld i hemmet	36
6.2 Relation	37
6.3 Barnens betydelse och inverkan på kvinnans roll	38
6.3.1 Uppfostran av barnen och skapande av könsroller	38
6.4 Ekonomin	39
6.6 Utbildningsmöjligheter	40
Sammanfattning	40
Avslutande diskussion	42

Referens.....	44
Bilagor.....	48

Förord

Det är med stor entusiasm som jag nu presenterar det färdiga resultatet av mina krafter och mitt engagemang för denna studie. Det har inte alltid varit lätt och stundtals inte ens roligt men sammanfattningsvis har det varit en mycket intressant uppgift. Under denna tid har motgångarna varit många, mest mentala, med dagar fyllda av frustration, tätt följda av dagar med fullkomlig positivism. Det har varit en fantastisk resa, jag vill tacka alla de som ställde upp för mig och hjälpt mig på vägen

Gracias a esas seis fantásticas mujeres que me brindaron su valioso tiempo para las entrevistas. Gracias también a los promotores de Movimiento Comunal, en especial a Ignacio, Marcio y Noelia por toda la ayuda brindada, las conversaciones y comentarios fructíferos.

Att alternera mellan familjelivet och studieansvaret har inte varit lätt. Jag är enorm tacksam att min man, mina barn och min mor har ställt upp för mig både under den period som jag tillbringade i Nicaragua för insamlande av empirin och även under de långa dagarna som jag suttit och jobbat med uppsatsen. Ni har varit fantastiska!

Sist men inte minst vill jag tacka min handledare Maria Bangura-Arvidsson för de givande diskussioner, överväganden och tips.

Tack till er alla, utan er hjälp hade detta inte gått!

¡Gracias a todos, sin su ayuda este trabajo no habría sido posible!

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Generellt sett har kvinnan, dess möjligheter och roll förändrats avsevärt under de senaste hundra åren (Dahlerup & Frenndeval 2008). Den nicaraguanska kvinnan fick sin rösträtt 1955 (IDEA). Demokratiseringsvågen kom till Latinamerika under 70- talet, så även i Nicaragua. År 1979 deltog många nicaraguanska kvinnor i kriget i kampen mot diktaturen. Den kvinnliga organisationen *Movimiento Autónomo de Mujeres*¹, (i fortsättningen förkortas MAM), menar att kvinnorna förväntade sig mer makt och inflytande av revolutionen än vad de anser sig ha fått genom åren. De kritiserar bl. a den nuvarande regeringen för att inte göra mer för kvinnornas rättigheter jämfört med männens (MAM:s hemsida). Genusfrågor har alltid intresserat mig. Att ha växt upp i Nicaragua med fem bröder och en syster gjorde det tydligt för mig att rättighets- och ansvarsområden inte är det samma för flickor/kvinnor som till pojkar/män. Det är intressant med de föreställningarna kring manligt och kvinnligt och dess vardagliga yttringar. MAM menar att kvinnorna tvingas att leva en roll som mest gynnar de manliga intressena (MAM:s hemsida).

Roger N. Lancaster (1992) exemplifierar det missgynnande läge som många nicaraguanska kvinnor lever i. Här nedan presenterar jag ett citat ur hans bok "Life is hard: machismo, danger and the intimacy of power in Nicaragua" det handlar om en man som skriver till sin före detta, som han lämnat med fyra barn och som inte hört av sig på sex år:

'--- I know it's been hard on you, without a man around. But you are a strong woman, and I know that you can take care of your family---' (Lancaster, 1992, sid14). Detta beskriver hur många kvinnor tvingas att ensam försörja sina barn efter separation. De blir tvungna att vara duktiga och starka förebilder för resten av familjen.

Nicaraguanska kvinnoorganisationer har som trend att diskutera och problematisera kvinnans position i alla samhällsliga områden, för att visa på det stora behovet av förändringar i landet. Jag tar som exempel en artikel som den kvinnliga organisationen *Movimiento de Mujeres del Campo*², publicerade den 8 mars 2009 på *Redes Cristianas*³ hemsida inför firande av den internationella kvinnodagen, där organisationen beskriver kvinnans situation i Nicaragua på följande sätt:

¹ Autonom kvinnorörelsen (egen översättning)

² Kvinnliga lantarbetarföreningen (egen översättning)

³ Kristet nätverk (egen översättning)

”--- vårt land har omkring 52 % av kvinnlig befolkning och utvecklingen av det nicaraguanska samhället har haft nytta av kvinnornas bidrag i olika område: ekonomiskt, politiskt, socialt, kulturellt, det är viktigt att notera att kvinnorna bidrar med mer än 43 % av den nationella BNP, dock återstår det mycket för oss för att vi ska uppnå en verklig jämlikhet och verklig respekt av våra sociala rättigheter för att kunna leva med värdighet.” (Redes Cristianas hemsida).

Det ekonomiska läget som landet och kvinnorna genomgår kunde inte organisationen lämna utanför, denna så viktig dag för kvinnorna. Så här skildrar kvinnorna sin situation:

”--- det är vi kvinnor som lever under den högsta fattigdomsindex och trots de vunna utrymmen som vi åstadkommit med mödosam kamp, fortfarande saknas mycket att erövra. 74 % av de hemmen där ledaren är en kvinna lever i extrem fattigdom på grund av oansvaret av fäderna och våldet; för att nämna siffror 94,65 % av offren av sexuella brott är kvinnor och flickor, det tyder på att säkerhetsvillkoret för kvinnorna är ett riktigt problem, ---” (ibid.).

Fattigdomen är ett stort socialt problem i landet, och är främsta orsak till att flera generationer delar tak. En del fattiga familjer tvingas flytta runt mellan släkt och vänner för att komma ifrån trångboddheten och/eller i hopp om att hitta ett jobb. Nästan dagligen bombarderas nicaraguaner med nyheter i radio, tidningar och TV angående familjevåld, fattigdom och dess inverkan. Jag tycker att den nicaraguanska kvinnans roll och sociala identitet är ett ämne väl värt att studera. Kvinnans situation är något som inte bara berör henne själv, utan även familjen och samhället.

1.2 Syfte och Frågeställning

Syftet med denna uppsats är att belysa hur fattiga kvinnor i Nicaragua ser på sig själva och vilken roll de har. Studiens frågeställningar är därför följande:

- Hur ser kvinnorna på sin roll i familjen och i samhället?
- Vad betyder det för dem att vara kvinna?
- Hur ser relationerna med familjen och omgivningen ut?
- Vilken roll spelar barnen för kvinnorna?
- Vilken inverkan har ekonomin i kvinnornas roll?

- Hur ser kvinnorna på utbildnings- och framtidsfrågan?

1.3 Avgränsning

Denna uppsats avgränsar sig till att handla om fattiga kvinnor i ett bostadsområde i staden León i Nicaragua utifrån deras eget perspektiv. Bostadsområdet är ett av de fattigaste i León och ligger nära stadens soptipp. Alla de intervjuade bor i samma område, har barn och befinner sig i åldrarna 20 – 35 år.

1.4 Definitioner av begrepp

I den här uppsatsen använder jag mig av följande definitioner av begrepp som är relevanta för uppsatsens ämne och syfte, samt för förståelse för de kvinnor som denna uppsats handlar om.

1.4.1 Familjen och samhället - sociala rum och genusrollskapande

Enligt Giddens (2007) påverkar det geografiska området och den sociala gruppen man föds i ”socialiseringsmönstret” på ett ganska påtagligt vis. Barn tar till sig sina föräldrars och omgivningens karakteristiska beteende. Inläringen av genusrollen börjar redan hemma med föräldrarna i samspelet med barnet. Föräldrar tenderar omedvetet att behandla pojkar och flickor på olika sätt. Dessutom finns det en hel del av icke-verbala symboler i det samhälleliga beteendet som påminner om, och guidar individen i sin roll, som medvetandegör henne eller honom om sin könsidentitet (Giddens 2007). I Nicaragua kan man höra vuxna som tillrättavisar barnen för att de ska bete sig på ett visst sätt, exempelvis att vara som en pojke, att pojkar inte gråter osv.

1.4.2 Fattigdom

Nicaraguas största problem är fattigdomen. Nicaragua är klassat som det näst fattigaste landet i Centralamerika. År 2008 hade landet en BNP per capita på 1,123 US \$ (ca 9 000 SEK) (USDS: hemsida). Detta kan jämföras med Sveriges BNP per capita samma år, på 295 320 SEK (ekonomifakta).

Fattigdomen innebär för nicaraguaner att de ständigt måste handskas med strömavbrott, vattenbrist och höga elpriser (USDS: hemsida). Enligt Unicef levde under år 2005 48,3 % av den Nicaraguanska befolkningen i fattigdom, dessutom levde 17 % under extremt fattiga förhållanden. Fattigdomen gör dessutom landet och dess befolkning mer sårbar när det sker naturkatastrofer som orkaner, vulkanutbrott, jordbävningar m. m (Unicef:s hemsida). Landet är ytterst känsligt för världens oljepriser, något som direkt påverkar bensin- och matpriser. Fattigdomen i landet kan även mätas med hjälp av det höga antalet barn som inte börjar

skolan eller som slutar gå i skolan för att de måste jobba för att hjälpa till med familjens försörjning (Empowerment Internationals hemsida).

1.4.3 Machismo

Författaren Cecilie Ødegaard (2001), som undervisar på det norska universitetet i Bergen, menar att Machismo är ett begrepp som främst handlar om diskursen angående hur genus betraktas i Latinamerika. Detta refererar oftast till mannens aggressiva och konkurrerande läggning. För en machista är den mest idealiska situationen att kunna försörja sig själv och sin familj, men också att begränsa kvinnan till att hålla sig inom husets fyra väggar. På så sätt minskar hoten mot honom som man (Ødegaard 2001). Precis som i många andra latinamerikanska länder är ordet *machismo* i Nicaragua föraktat, då det förknippas med makt och vanmakt mellan könen. Enligt Ødegaard (2001) härstammar begreppet machismo från den katolska kyrkan, som förklarar att Gud anses vara den auktoritära fadern (mannen) och jungfru Maria den självuppoffrande modern (kvinnan). Dessa distinktioner ger också upphov till skillnader i sexualitetens utövande. Begreppet är främst en uttrycksform som indirekt ger männen en rätt att utöva en kontroll över kvinnorna i familjen, särskilt över deras sexualitet. Detta har i sin tur kopplingar till koncepten ”*la casa och la calle*”, huset och gatan (Ødegaard 2001). Detta begrepp är intressant för denna uppsats, då kvinnans roll har mycket att göra med kvinnornas egna förväntningar om hur omgivningen ser på henne, vilket hör ihop med könsrollen, sexualitetens yttringar, maktförhållande och kontroll.

1.4.4 Patriarkat och genus

Patriarkatet är, enligt Professor Alicia Puleo (2005) ett system som hjälper till att organisera maktpositioner inom politik, ekonomi, religion och inom det militära, vilket alla är, område styrda av män. Hon säger sig kunna urskilja två typ av patriarkat. Ett som skapats av ett tvång och som används i samhällen där normerna kring kvinnors och mäns roller är rigida och där det kan kosta livet att bryta mot normerna. Den andra typen, ”patriarkat av samtycke”, som av författaren framställs som ett mer sofistikerat och modernt sätt att förhålla sig till, t.ex. sexualitet och makt. Tvånget finns inte på samma sätt som i det första och behöver inte heller gälla livet. Kvinnor utsätts här för normativa bilder från bl. a. massmedia om vad önskbart kvinnlighet är, t.ex. att hålla sig ung, vacker, att vara en form av ”superkvinna” som orkar med dubbelt arbete osv. Dessa utifrån kommande önskemål införlivas av kvinnan som sina egna (Puleo 2005). Benämningen patriarkat är främst intressant för att kunna förstå relationen mellan makt, kön och sexualitet, trots att maktperspektivet bara finns implicit i denna uppsats.

1.5 Uppsatsens disposition

Denna uppsats är uppdelat i sex kapitel. I kapitel 1 finner man inledningen som bekantar läsaren med uppsatsens syfte och frågeställningar samt de använda begreppen. I samma kapitel presenteras Nicaragua och kvinnornas situation. I kapitel 2 finns allt det formella en uppsats ska ha: val av metod, urvalet och insamling av empirin, etik, generaliserbarhet, trovärdighet, samt min egen förförståelse och källkritik. I tredje kapitlet finns information om uppsatsens teoretiska begrepp. Kapitel 4 handlar om tidigare forskning. Femte kapitlet börjar med en kort beskrivning av intervjupersonerna och området kvinnorna bodde i under tiden studien gjordes. I samma kapitel presenteras empirin och i det sista kapitlet visas resultatet av uppsatsen i form av analys, sammanfattning och avslutande diskussion.

1.6 Bakgrund

Nicaragua, det lilla landet i mitten av Centralamerika, styrdes med järnhandske från 1930-1970 talet av familjen Somoza. Anastasio Somoza (senior) blev den första av familjen med att regera över landet, efter valet år 1935 och var president tills han mördades år 1956. Senare regerade hans två söner Luís och Anastasio (junior), den senare från 1967 till den sandinistiska revolutionen 1979. Det gemensamma för Somoza familjen är att de såg till att kontrollera landets konstitution och samhällets viktiga funktioner som massmedia och skatteindrivning (Latinamerika.nu).

En del gamla människor brukar säga att landets ekonomi var bättre förr, men det var inte mycket demokrati inblandat i politiken. Vad som i alla fall står klart är att det då inte var många som ägde den mark de brukade och bodde. Landets jordbrukare hyrde oftast en bit jord från en stor jordägare till ett högt pris. Jordbrukaren fick knappt in det som behövdes för sin försörjning och till hyran av marken, vilket gav denne enorma skulder. Detta gjorde att de fattiga blev fattigare och fler, medan de rika blev rikare och färre till antal. År 1979 kulminerade Sandinisterna (FSLN)⁴ den frihetskamp som August C. Sandino⁵ inledde i slutet av 1920- talet.

Enligt det demografiska institutet i Nicaragua (INIDE) hade landet 2005 en population på 5,1 miljoner människor, där 50,7 % av populationen var kvinnor. Drygt en halv miljon kvinnor hade ett avlönat arbete eller sökte ett, medan drygt 800 000 var hemmafruar (Inides officiella hemsida). Samtidigt hade landet under perioden år 2002-2003, enligt källan en

⁴ FSLN "Frente Sandinista de Liberación Nacional" Sandinistiska Fronten för Nationell Frihet (egen översättning).

⁵ Sandino var en revolutionär man som kämpade mot USA:s inflytande på Nicaraguanska angelägenheter (sandino.org)

officiell arbetslöshet på 12,2% (ibid.). Ekonomiska och politiska kriser har gjort det svårt för folket att komma ut ur fattigdomen. Majoriteten av befolkningen lever under fattiga levnadsförhållanden som delvis beror på den höga arbetslösheten. Landets utvecklingsförmåga förvärras dock av flera olika skäl, bland annat på grund av den stora del av befolkningen som inte avslutar sina studier, detta trots att olika satsningar inom hälsa, utbildning m.m. görs (Universias hemsida). Fattigdomen har tvingat befolkningen att hitta olika sätt att tjäna pengar på. Många försörjer sig genom att sälja saker i sina hem. Som Cupples (2004) beskriver så pryds dörrarna överallt av handgjorda skyltar som gör reklam för is, hemgjord ost, bönor, hemgjord isglass etc. (Cuples 2004). Andra säljer saker på marknader.

Här nedan använder jag mig av två exempel för att illustrera det nuvarande läget för den nicaraguanska kvinnan;

Det första exemplet som jag vill lyfta fram är den lag som stiftades så sent som i oktober år 2006, då den Nicaraguanska riksdagen ”*Asamblea Nacional*” godkände en ändring av abortlagen från år 1974. Denna lagändring innebar ett totalförbud och en kriminalisering av aborter i Nicaragua (se abortlagen Art 162-165 & lag 603). Ur kvinnorättssynpunkt var även den gamla lagen hård då den förbjöd och kriminaliserade utövandet av all abort utom den rent terapeutiska. Enligt artikel 165 i strafflagen var den terapeutiska aborten möjlig att utföra endast vid särskilda specifika fall. För det första krävdes att tre läkare, oberoende av varandra, skulle bekräfta att det fanns vetenskapliga skäl till varför aborten skulle utföras. För det andra krävdes att kvinnans partner eller att hennes närmaste släkting lämnade sitt tillstånd till abort (abortlagen nr 603, art 162- 165 i strafflagen). De främsta skälen till en terapeutisk abort var vid sådan graviditet som uppstod som resultat av våldtäkt och/eller vid hälsorisk för modern. Den lagändring som gjordes under valkampanjen år 2006, bara ett par veckor innan presidentvalet, upphävde möjligheten att utöva den så kallade terapeutiska aborten (se Lag Nr 603 i strafflagen). Enligt Amnesty International har denna lag inte bara omintetgjort möjligheten för kvinnor att själva avgöra om de önskar föda sitt barn eller inte, utan den har även inneburit en kriminalisering av handlingen. En risk som kan innebära ett sexårigt fängelsestraff, inte bara för kvinnan utan även för den som hjälper henne att utföra aborten, t.ex. läkaren (Amnesty International, hemsida). Detta skapar än idag livliga massmediala debatter i landet, utan resultat.

Det andra exemplet är de olika projekt som fanns runt om i landet. Specifikt fanns ett projekt i den nordvästra regionen, León – Chinandega, som kallades *Cuenta reto del milenio*⁶ (CRM). Ett projekt som initierades under tidigare regering. Detta projekt hade som syfte att utöka den ekonomiska tillväxten och minska fattigdomen i regionen. Eftersom kvinnorna var särskilt drabbade av fattigdomen hade en del av projektet fokus på genusfrågor. Det främsta syftet var att hjälpa kvinnorna i regionen att förbättra sitt inflytande och sin ekonomi (CRM). Enligt Gilma Balladres, medlem i styrelsen för projektet, har kulturen bidragit till att upprätthålla konceptet av underlägsenhet och brist på möjligheter för kvinnor (J. Balladares, 2007).

1.6.1 Den Nicaraguanska staten och kvinnan

Den nicaraguanska staten erkänner att kvinnans situation är i underläge jämfört med männens och att det är något man måste ta itu med. Genom olika ministerier har staten gjort klart att förändringsarbetet avseende kvinnans situation, behövs och är motiverat. En ny lag, *Ley de igualdad de derechos y oportunidades*⁷, gör klart vad som gäller för kvinnors och mäns rättigheter. Den slår fast att kvinnans rättsliga situation otvivelaktigt är i underläge jämfört med mannens. Men vad som är mest intressant med denna lag är att det uttryckligen står angivet att jämställdhet är lösningen för bl. a. fattigdomen. Dessutom uttrycker lagen att det faktum att det råder ojämlikhet mellan män och kvinnor förhindrar landets sociala och ekonomiska utveckling (Lag No. 648 § 4 & 5).

Genom Kvinnoministeriet (INIM) meddelade regeringen att det finns en målsättning där 50 % av de statliga positionerna (lokalt och nationellt) ska tillsättas av kvinnor. Regeringen vill dessutom att fler kvinnor ska tillsättas på chefpositioner samt på politiska poster. Det anses viktigt att kvinnans rättigheter erkänns och upprätthålls (INIM:s officiella hemsida).

MARENA (Ministeriet för Miljö och Naturresurser) har på sin officiella hemsida gjort klart sina avsikter att generera bättre möjligheter för kvinnor att delta i samhällsliga arbeten för bl. a. miljön. Man menar att detta är en del av arbetet för att verka för förändringar i synen på kvinnan och till en förändring av jämställdheten mellan män och kvinnor i Nicaragua. (MARENAS officiella hemsida).

*Mi Familia*⁸ har gjort en utvärdering av de olika utbildningsprojekt som de har drivit för både ensamma kvinnor och unga män i riskzonen. Dessa utbildningar har haft som avsikt att

⁶ Millennium challenge account(engelsk översättning)

⁷ Lagen om samma rättigheter och möjligheter (egen översättning)

⁸ Familjeministeriet (egen översättning)

ge deltagarna bättre förutsättningar att möta fattigdomen. Detta var menat att verka för det gemensamma programmet som staten har sammanställt i sitt jämställdhetsarbete i Nicaragua (Mi Familias officiella hemsida).

Skyddsmyndigheten (eng. Security Ministry) har tillsammans med ”Myndigheten för Samordning av Jämställdhetspolitiken” (på spanska, DGCPG) startat *La Comisaria de la Mujer*⁹, en specialavdelning inom polismyndigheten som ska skapa åtgärder för hantering av och hjälp för kvinnor som utsatts för genusrelaterat våld. Detta är ett resultat av den lag som stiftades 1996 och som gav polisen i uppgift att skapa förutsättningar för speciella insatser för behandling, förebyggande och bemötande i ärenden där våld mot kvinnor och barn misstänks (Lag 228 om Polisens arbete och Mseg:s hemsida).

1.6.2 Koppling mellan utbildning och fattigdom i Nicaragua

Enligt den svenska biståndsorganisationen Svalorna visade en studie gjord 2005 en förödande statistik över Nicaraguas fattigdom. Studien visade att endast 10 procent av den nicaraguanska befolkningen hade avslutade studier på grund- och gymnasieskolenivå. 42 procent av de arbetsföra hade antingen inte avslutat grundskolan eller inte gått i skola alls. Studien visade också att fyra av de tio som arbetar gör det inom den informella sektorn. Till sin hjälp har Svalorna nationalekonomen Adolfo Acevedo Vogl som pekar på att detta är förödande och oroande såväl mikroekonomiskt, som makroekonomiskt. Kort skolgång betyder att det inte blir någon nationell tillväxt, att lönerna är låga och därmed fattigdom. Den avgörande anledningen till varför barnen slutar att gå till skolan i Nicaragua tycks vara fattigdomen (Svalornas hemsida).

Barnarbete är en vanlig företeelse eftersom många barn är tvungna att hjälpa till med familjens försörjning. Detta i sin tur hindrar dem från att kunna gå i skolan. Regeringen har försökt lösa detta genom att införa en ny lag som förbjuder barnarbete för barn under 14 års ålder (Lag för reglering av arbetsrätten i Nicaragua). Tidigare fick skolorna ta ut en mindre avgift för varje barn, detta är idag förbjudet. Trots detta är skolgång fortfarande dyr för föräldrar, i och med de höga kostnaderna för skoluniform, skor, böcker m.m. För en del föräldrar är det redan svårt att få pengarna att räcka till för att kunna tillfredsställa de mest basala behoven såsom mat. Som en följd av detta har regeringen inte nått det resultat som var förväntat. Att barn och ungdomar tar lågavlönade jobb gör enligt Svalorna ”fattigdomscirkeln obrytbar”. Enligt källan har bara en procent av befolkningen högre utbildning (Svalornas hemsida).

⁹ Kvinno kommisariatet (egen översättning)

2 Metod och urval

2.1 Metodval

Jag har valt att använda mig av den kvalitativa forskningsmetoden i form av semistrukturerade intervjuer med hjälp av en tematisk intervjuguide (se bilaga 2). Enligt May (1997) ger den semistrukturerade intervjumetoden en möjlighet för den som intervjuar att etablera något som liknar en dialog med intervjupersonen. Förtydligande, utvecklande och fördjupande frågor och svar är möjliga inom denna intervjumetod (May, 1997). Jag anser att det är viktigt att ge respondenterna möjligheten att kunna utveckla sina svar, och av den anledningen har jag valt denna metod i undersökningen. Metoden minskar risken för missförstånd som kan förekomma under intervjuerna. Asperts (2007) menar att den kvalitativa metoden är flexibel och till vis del anpassningsbar, detta kan anses vara en svaghet hos metoden, om man är intresserad av att representera data med hjälp av siffror. Den kvalitativa metoden används oftast i surveyundersökningar. Asperts (2007) menar att dessa i regel har låg validitet och låg reliabilitet, eftersom dessa är baserade på forskarens förförståelse. Denna låga validitet kan grunda sig på att urvalet inte ger en generell bild av verkligheten, trots sin egen kontext. Författaren skriver dock om den hermeneutiska cirkeln dvs. en helhetsbild som skapas med hjälp av kopplingen mellan en mening, en handling och ett begrepp. Den information som skapas under intervjun, sätts in i en social kontext i form av en handling som sedan resulterar i ett begrepp (ibid.).

2.2 Urval och insamling av empirin

För denna studie har jag valt att intervjua sex kvinnor i åldrarna 20 – 35 år. Alla kvinnorna har eller har haft ett parförhållande och har barn. Jag fokuserade på kvinnornas livsställning och fattigdom. Då barnen berör kvinnornas livssituation i allra högsta grad, skulle det vara fel att helt exkludera dem i denna studie. Deras närvaro presenteras dock igenom kvinnornas berättelser. Tanken i denna studie har varit att studera kvinnans syn på de olika familjära områdena. Det har varit av stor vikt att ta del av hur kvinnorna ser på sin omvärld och hur de tycker sig värderas av denna.

Att komma till en främmande plats och söka intervjupersoner är inte lätt, därför kontaktade jag i förväg *Movimento Comunal Nicaragüense*¹⁰ (MCN), en nationell organisation som verkar i hela landet. MCN samordnar olika projekt i fattiga bostadsområden. Genom MCN kom jag i kontakt med två projektsamordnare som jobbar i det bostadsområde där intervjupersonerna

¹⁰ Nicaraguanska kommunala rörelsen (egen översättning)

bodde. För dem förklarade jag min uppsats ämne, syfte och tillvägagångssätt samt bad dem om hjälp för att finna intervjupersoner. Intervjuerna ägde rum i en samlingslokal som ligger i det bostadsområde vilket underlättade för dem att komma dit, prata ostört samt enkelt kunna ta sig hem igen. Då det finns människor i Nicaragua som inte kan läsa eller som har lässvårigheter, började jag med att läsa upp informationsbrevet som jag sedan överlämnade till intervjupersonen. I brevet fanns upplysningar angående uppsatsens syfte, frivilligheten i deltagandet samt mitt telefonnummer och min mailadress vid eventuella frågor (informationsbrevet finns i bilaga1).

2.3 Bearbetning och analys

De sex intervjuer som denna uppsats baseras på spelades in och transkriberades ordagrant av mig själv. De blev mellan 40 till 60 minuter långa intervjuer och transkriberingen är gjord på originalspråket spanska. Eftersom intervjun var tematisk, föreföll det naturligt att försöka koda informationen efter tema med olika färgpennor. Detta innebar på några svårigheter då alla teman hade med varandra att göra och därför blev vissa texter regnbågsfärgade. I analysen har jag försökt lyfta fram det gemensamma mönstret i empirin, kopplat samman det med den presenterade tidigare forskning samt med teorierna.

2.4 Etik

Ett vetenskapligt arbete är kopplat till flera delar så som t.ex. trovärdigheten och sanningshalten av den insamlade informationen. Författaren J. Gren (1996) gör en jämförelse mellan områdena psykologi, pedagogik, juridik och etik och menar att de tre första är vetenskapsområden där forskningen inom dessa, kan öka vår förståelse vad gäller teorier och vissa sanningar. Inom etiken finns däremot inga sanningar då detta område innehåller en rad principer och modeller som vi kan använda oss av som redskap och som hjälper oss att hantera våra eventuella problem och funderingar. Etik relaterar till vår moraliska hållning gentemot andra, deras integritet och den respekten vi känner för dem. (Gren, 1996). May bekräftar att etik handlar om principiella antaganden, men vidareutvecklar att inom forskningen handlar etiken inte om vad forskaren anser vara rätt för sin studie utan om vad som är rättvist för de som berörs av den (May, 1997).

Det etiska övervägande i denna uppsats har varit behovet att informera de intervjuade om sina rättigheter i form av; möjligheten att ångra sig, om rätten till anonymitet samt att all insamlad data endast använts till det ändamål de har informerats om osv.

2.5 Generaliserbarhet och trovärdighet

Då denna uppsats baseras på sex intervjuer är det svårt att tala om generaliserbarhet. Författaren Steinar Kvale (1997) skriver om varje intervjusituation som unik. Varje fenomen har då sin egen inre struktur och logik. Där finns en naturalistisk generaliserbarhet som ger sig i kontakten mellan forskaren och fältet och den tid det läggs på kontakten (Kvale 1997). Då kontakten kan vara tillfällig och kort (ca 1 timme/intervju) är det kanske bättre att beakta det som Kvale (1997) kallar läsargeneraliserbarhet. Läsargeneraliserbarhet handlar enligt författaren om kraftfullheten i en berättelse som övertygar läsaren om att anta att detta gäller i alla liknade situationer. Kvale (1997) tar upp Freuds berättelse som exempel som tycks gälla än idag (Kvale 1997). Viktigare är att hitta igenkännande i berättelserna och mönster (ibid.).

Då intervjuerna liknar ett vanligt samtal, kan det utvecklas någon form av tillit även under den korta tiden. Det är viktigt att påpeka att en del viktig information kan förekomma även efter den officiella intervjutiden. Vad som sägs off-record kan vara av vikt, men det är inte alltid möjligt att ta med detta i analysen. Det hände mig under en intervju att en intervjuperson önskade prata om något personligt med avstäng bandspelare. Det hon sa motsade delvis den information hon tog upp in-record. Det kan ha att göra med att pratstunden efteråt kändes nödvändig för henne och/eller att hon när bandspelaren var avstängd kände sig trygg nog att prata fritt och därför kunde låta känslorna komma fram på ett annat sätt än under intervjutiden. Detta tycker jag har med trovärdighet att göra, utan att mena att off-record informationen är mer sann än den in-record. Men det kan även ha att göra med den bild personen, utåt sett, vill visa om familjen och därför inte ville få detta samtal tryckt i arbetsmaterialet. Hennes önskemål har tillgodosetts och jag har därför valt att inte använda något från vårt samtal i uppsatsen.

2.6 Egen förförståelse

Då jag själv är kvinna, född och uppvuxen i Nicaragua, har jag hunnit skapa mig en föreställning om den nicaraguanska kvinnans roll. Redan vid tanken på att skriva denna uppsats om nicaraguanska kvinnor, var jag medveten om att detta kunde vara ett hinder. Detta då nya föreställningar kunde komma i kontrast med mina egna, och göra att jag skulle ha svårt att ta till mig nya bilder och på så sätt riskera att bortse från dem i studien. Jag har fått hjälp med begreppet epistemologin, som enligt Blom m.fl. (2006) innebär att man inte har tillgång till den fullständiga och verkliga sanningen och att sanningen är kontextuell och beroende på vem och var man frågar samt vad man frågar om (Blom m.fl. 2006). Att förstå att vi bara har

tillgång till en liten del av sanningen har fått mig att arbeta med större medvetenhet och engagemang.

2.7 Källkritik

Källkritik handlar om kritisk granskning av den information man använder sig av som referens i studien. Med andra ord; källkritik är ett redskap som hjälper till att sortera och framför allt värdera information (skolverket.se). Bland de viktigaste kraven en forskare måste ställa på informationen som man tänker använda sig av är; informationens innehåll och syftet, hur aktuellt den är samt vem som är författare till den (Lunds Universitets hemsida).

Jag har sökt litteratur genom Lunds Universitetets sökmotor Lovisa, den nationella databasen Libris och även hos Sociala vetenskapliga biblioteket på *Universidad Nacional Autónoma de Nicaragua*¹¹ (UNAN). Jag har sökt litteratur som främst handlat om kvinnor, genus, kvinnoroll, könsroll, och Nicaragua, ord som jag även använder som nyckelord. För mig har det varit viktigt att texterna var vetenskapligt erkända, var exempelvis en doktorsavhandling eller annan forskningsstudie. En del referenstext är tagen från Internet, men jag har försökt att endast använda mig av officiella hemsidor. En del litteratur har varit av metodologisk karaktär och har hjälpt mig att utforma uppsatsens struktur. Jag har även använt mig av texter som handlar om Latinamerika, dock bara i en mindre omfattning.

3 Teorier

För analysen av det framtagna intervjumaterialet har jag använt mig av begreppet **roll** enligt Bruce J. Biddle och Anthony Giddens (2007), samt begreppet **intersektionalitet** enligt av författarna Ulla Eriksson-Zetterquist och Alexander Styhre som teoretiska utgångspunkter. Sammantaget blir det vad jag har valt att kalla för *Roll som ett resultat av intersektionaliseringen*.

3.1 Roller, könsroll och genussocialisation

Vi människor intar eller förväntas inta en roll i de olika konstellationer som livet innebär. Rollerna är basala i vårt liv då de avgör en stor del av vår sociala identitet.

För Biddle (1986) berör rollteorin ett av de viktigaste särdragen i det sociala livet dvs. våra karakteristiska beteenden, mönster eller roller. Vi är alla individer som är medlemmar i ett samhälle med sociala ställningar med alla de förväntningar som dessa innehåller för oss själva

¹¹ Universitet i León/ Nicaragua.

och de som omger oss. En social ställning är en identitet som tillskrivs en viss grupp personer. Varje social ställning uppvisar en karakteristisk roll (Biddle, 1986).

Payne (2002) refererar till Perlman som menar att begreppet social roll hjälper oss att förstå personligheter och relationer. Människans relationer till andra handlar om ”förväntningar och tolkningar”. Vi människor har olika roller; vi har en roll på jobbet, en annan i skolan och ytterligare en till hemma. På varje plats har vi något slag underroller, t.ex. hemma där vi kvinnor intar roller som mor, hustru m.m. På jobbet är vi underordnad, överordnad, jobbkamrat etc. Payne menar att alla dessa roller påverkar vår personlighet och våra beteenden (Payne 1997; svensk upplaga 2002).

I enighet med Biddle (1979) uppstod rollperspektivet under 1920–1930-talet i olika vetenskapliga discipliner. Den centrala frågan för rollteorin har varit mänskliga beteendemönster, förväntningar, identiteter och sociala positioner. Sammanhanget, den sociala strukturen, samt de individuella reaktionerna på dessa är också viktiga för rollteorin. Rollteorin är ett vetenskapligt perspektiv som studerar de beteenden som karakteriserar personer i ett visst sammanhang och de olika processer som troligtvis skapar, förklarar och/eller påverkas av dessa beteenden (Biddle 1979). Payne (2005) beskriver rollteorin som ett hjälpmedel för att förstå interaktionen mellan människor, förväntningar och reaktioner till dessa förväntningar som reflekteras i våra beteenden (Payne, 2005).

Payne (2005) beskriver två typer av rollteorier, nämligen ”*Den struktur- funktionella rollteorin*” och ”*Den dramaturgiska rollteorin*”. De bägge teorierna kompletterar varandra. *Den struktur- funktionella teorin* menar att människor intar ställningar i sociala strukturer och att varje ställning har sina egna roller. Grunden till dessa roller är förväntningarna om vissa beteenden som är förbundna till den sociala ställningen och strukturen (ibid.).

För den *dramaturgiska rollteorin* anses rollerna vara som lagar framställda av de förväntningarna som är fastbundna till den sociala statusen som rollen ger. Folk påverkar varandra, om ett beteende är mer vanligt och/eller önskvärt, så eftersträvar fler att bete sig på det viset (ibid.). På så sätt skapas ett mönster av beteenden som kommer att känneteckna denna sociala ställning och dess status. Dessutom finns det delar av rollerna som är mer betonade än andra, på samma sätt som andra t.o.m. är dolda. Allt detta beror på hur normerna ser ut. Vi kan förändra våra roller men på vilket sätt vi uppfattar dem, är avgörande för vår benägenhet till förändring (Payne, 2005).

Der finns, enligt flera teoretiker, skillnader mellan det biologiska könet och det sociala könet (genus). Giddens (2007) menar att människan föds med det biologiska könet, men att

man växer och utvecklas i det sociala. Genus är en social konstruktion som är kulturellt skapad. Genussocialisation sker genom positiva respektive negativa sanktioner, vilket betyder att önskbare beteenden belönas på samma sätt som normbrytande bestraffas. Könrollsidentiteten och dess skillnader är resultatet av hur samhället gör för att upprätthålla dessa skillnader (Giddens 2007 s. 371-374).

Trots allt är rollerna inte homogena och statiska, dessutom har inte alla män och kvinnor samma anseende och status inom samma grupp. I detta arbete har gruppen med kvinnor med barn valts ut för att studera deras sociala ställning, vilket kan sägas vara deras identitet, enligt Biddles teori.

3.2 Intersektionalitet

Intersektionalitetsteorin används i denna uppsats i en kombination med rollteorin. Denna teori anser jag är av vikt då begreppet betonar vikten av samverkan mellan olika fält, dessa fält kan exempelvis vara; kön, sexualitet, klass och etnicitet. Det är den dynamiska relationen mellan dessa fält som är det viktigaste i den intersektionella analysen. Det är viktigt att påpeka att denna teori lämnar utrymme för forskare att byta ut eller komplettera fälten kön, sexualitet, klass och etnicitet med t ex religion eller ålder. Dessutom så är det inte teorins intention att bryta ner dessa fält var för sig utan mer att visa på hur de konstrueras och påverkar varandra samt hur dynamiken skapar samvariation. Det är denna dynamiska samvariation som är vår identitet. (Eriksson -Zetterquist & Styhre 2007).

Intersektionalitet är ett begrepp som har sitt ursprung i den postmoderna feministiska teorin. Det är ett kulturteoretiskt begrepp. Enligt författarna Eriksson-Zetterquist & Styhre (2007) finns tidiga dateringar av intersektionalitet från 1800-talets kvinnorörelser. För författarna liknar intersektionalitet en prisma där en ljusstråle bryts och när det sker kan vi se en uppsättning av färger beroende på hur vi rör prismet. Då blir det intersektionella perspektivet som prismet med vilket vi kan undersöka ljusstrålen, vilket kan vara individen, gruppen, samhället eller strukturen (ibid.).

För den intersektionella analysen är sociala kategoriseringar och kategorier centrala. Kategorier tycks finnas i alla samhällen med åtskillnader individerna emellan. Vad det gäller könsskillnader har forskningen kommit fram att det är en social konstruktion, alltså att det påverkas av socialiseringen. Samma sak gäller det för de befintliga attityderna angående sexualiteten. Sexualitetens föreställningar beror av de moraliska och kulturella normer som samhället har. Detta i sin tur påverkar männens och kvinnornas föreställningar om varandra, vilket lägger grund till bl.a. kommunikationskonflikter mellan dem (ibid.).

Klass kategorin, kan skapas av den intjänade inkomsten eller tillgångar, men kan lika väl handla om strukturellmakt som inte har att göra med det ekonomiska kapitalet, hur som helst så skiljer detta människorna i olika klasser. Författarna menar att klasskategorin kan vara social och kulturell bunden, men även kontextuell (Eriksson -Zetterquist & Styhre 2007).

3.3 Roll som ett resultat av intersektionaliseringen

Vi människor spelar olika roller som är fast knutna till platser, positioner och situationer. Rollerna talar om för oss hur det förväntas att vi ska bete oss i specifika situationer eller kontexter. Vår identitet finns i den sammantagna kombinationen av de olika roller som vi har. Dessa förväntningar är krav som varje roll ska innehålla, dessa krav påverkas av olika faktorer, av olika fält som intersektionalitetsteorin väljer att kalla det för. Som samtidigt påverkas av hur samhällets normer ser ut.

Roll blir till av de förväntningar man har (Biddle 1986), dessa förväntningar skapas i påverkan mellan faktorer kön, religion, sexualitet ålder etnicitet mm. För Eriksson-Zetterquist & Styhres teori är dynamiken viktig i relationen mellan dessa fält (Eriksson -Zetterquist & Styhre 2007). Eftersom det finns en stor variation i vilka dessa fält är, blir samvariationen viktig för analysen, då denna samvariation är vår roll, vår sociala identitet.

4 Tidigare forskning

Det finns mycket forskning om kvinnor, genus och fattigdom, samt om Latinamerika och Nicaragua. Jag presenterar här nedan några studier, från Nicaragua och från andra Latinamerikanska länder. Jag har valt texter från andra Latinamerikanska länder då det finns likheter i så väl kulturella så som sociala företeelser i Latinamerika generellt sett. Dessa ser jag som relevanta för denna uppsats och de har hjälpt mig att analysera den insamlade informationen från intervjuerna.

4.1 Ensamma kvinnor i världen

Sylvia Chant (1997) redovisar i ”Women-headed household” sin surveystudie där hon jämfört hur genus presenteras av kvinnor från Mexico, Costa Rica och Filippinerna. Chant (1997) menar att en tredjedel av världens familjer försörjs av ensamstående mammor. Vidare menar författaren, att fenomenet ökar i sitt antal. Dessa kvinnligledda hem är dessutom överrepresenterade i studier angående världens fattigdom. Chant (1997) visar också att kvinnorna i Mexico sammantaget inte kände till någon lag eller statlig åtgärd som hjälpte fattiga bostadsområden eller kvinnor. Behovet av att ändra lagar uttryckte bland annat av de Mexikanska kvinnorna, speciellt skärpning av de lagar som avser skydda kvinnor mot

makarnas våld. De Costaricanska kvinnorna tyckte att jämställdhetslagen hade fått som effekt att färre kvinnor misshandlades av sina män, men de tyckte ändå att lagstiftningen var för byråkratisk såväl missgynnande som förödmjukande (Chant 1997).

4.2 Genus i forskning om Latinamerika och Nicaragua

De ekonomiska omstruktureringarna som landet genomlevt, har enligt Cupples (2004) gett upphov till förändringar inte minst i könsidentitet, i synnerhet för kvinnorna. För författaren finns det en tydlig koppling mellan könet, genus och ekonomi. Den sociala könsidentiteten har att göra med möjligheten till betalt arbete och lönens storlek. För dessa kvinnor spelar det inte bara roll att man har ett arbete, utan även vilken typ av arbete man har och hur man uppfattar detta (Cupples, 2004).

Anna Johansson (1999) har i sin avhandling gjort en etnografisk studie om den fattiga kvinnan i Nicaragua och dess kvinnlighet. Johansson (1999) undersökte bland annat hur kvinnlighet skapades i den sfär hon kallade "huset". Hon menade att "huset" skapade en social och relationell ställning. Författaren baserade sin studie på 15 livsberättelser. Hon kom fram till att huset och kvinnligheten förknippades med varandra. Aktiviteter som titta till huset, städa, laga mat etc. ansågs vara kvinnliga göromål. Författaren visade att kvinnorna uppfyllde den rollen först och främst för familjens bästa, även om det inte gynnade dem själva och menade att på så sätt framstod kvinnorna själva som självuppoftande. Eftersom hon gjorde ett större arbete, där kvinnorna befann sig i åldrarna 24 - 77 år, har hon kunnat urskilja att kvinnor i åldrarna 30- 40 år, som hade sina egna affärer, var mer ekonomisk oberoende av sina män (Johansson 1999).

Beteenden som polygamisk sexualitet, självisk njutning, lockande sexualitet, och lösdriveri kopplades samman med sfären "gatan" och tillhör per automatik, enligt studien, männen och "dåliga" kvinnor (ibid.)

Johansson (1999) kom fram till att kvinnorna i hennes studie först och främst hade uppgiften att "garantera överlevnaden och hälsan av medlemmarna i huset" (s. 133). Johansson jämför hennes studie med andra studier om hushåll och fattigdom och de visar att kvinnor i hushåll med låg inkomst har en förvaltarfunktion. Som förvaltare av familjens ekonomiska resurser måste kvinnorna se till att familjen har det den behöver samt hålla den borta från skulder. På så sätt kan de erfara inte bara den *reella*, utan även den *mentala* nöden som fattigdomen medför, något som författaren menar att inte männen behöver uppleva på samma sätt (Johansson, 1999).

Dessutom har författaren kommit fram till att kvinnorna i hennes studie kämpade med att uppnå det ett önskvärda goda rykte som medför att vara bra kvinnor och hushållerskor, samt att kunna upprätthålla detta. Det var viktigt att inte identifiera sig som en dålig kvinna, vilket en kvinna som driver omkring, skvallrar, stjälar eller inte har något jobb, är (Johansson 1999).

I artikeln ”*Lo público y lo privado*¹²”, skriver Paula Crabtree (2001), doktorand i socialantropologi på Universitetet i Bergen, om kvinnorna på ön Tenglo i Chile och gör en jämförelse mellan kvinnor och män i familjer som livnär sig på havet och de som livnär sig på jorden. Författaren menar att kvinnor i Tenglo har skaffat sig sysslor som ligger utanför hemmet. De har exempelvis skaffat sig egna affärsverksamheter på marknaden. På så sätt anses de ha trätt in i det offentliga rummet som en gång i tiden enbart var reserverat för männen. Detta har de gjort utan att det behöver betyda att de har lämnat hemmet och dess traditionella sysslor. Männen på ön Tenglo utför arbeten som är lämpliga för dem, dvs. det arbete som kräver muskelstyrka såsom fiske och vedhuggning. Kvinnor och män har olika sysslor beroende på vilken huvudsyssla familjen har. Det som aldrig händer, enligt författaren, är att männen överträder kvinnornas område dvs. huset. Crabtree (2001) citerar T. Valdés (1991), som har forskat om kvinnor i Chile, Valdés menar att ”Huset är det fysiska utrymme reserverat genom kultur för kvinnan”, för att ’det är deras värld’ (Citat ur Crabtree s. 81) (egen översättning).

4.2.1 Genusrelaterat våld

Ellsberg m.fl. (2000) har gjort en stor studie i León/Nicaragua som kartlägger fenomenet genusrelaterat våld. Studien baseras på kvalitativa och kvantitativa undersökningar insamlade under 1993. Först gjordes en kvantitativ studie på 10 867 kvinnor. Av dessa valdes på måfå 591 ut som slutligen av olika anledningar reducerades till 488 intervjuer, vilka den kvalitativa studien baseras på (Ellsberg m fl. 2000).

Resultaten visar att fysiskt våld i intrafamiljära relationer förekom hos cirka 52 procent av de intervjuade, under perioden då undersökningen gjordes. Medan hela 71 procent drabbades av psykiskt angrepp av sina män. 31 procent att de som hade utsatts för fysiskt våld, hade även utsatts under graviditet. I mer än hälften av fallen var männen berusade. Studien visar även att det förekommer att barn blir vittne till våldet, vilket kan leda till att pojkar i familjen själva utvecklas till hustrumisshandlare i vuxen ålder (ibid.).

Författarna menar att våld är ett sätt att ”utöva makt och kontroll över en kvinnans vardagliga liv” vilket resulterar i skamkänslor, låg självkänsla, isolering, rädsla, m.m. Detta

¹² Det offentliga och det privata (egen översättning)

förstärks av den kulturella acceptansen som våldet i hemmet har från omgivningen och från myndigheterna som något som hör till könsrollerna (Ellsberg m fl. 2000).

4.2.2 Kvinnorna är också machistas

Författare Cecilie Ødegaard (2001), som undervisar på det norska universitetet i Bergen har presenterat en studie hon gjort om machismo, baserad på samtal med kvinnor och män som har vandrat från den peruanska delen av Anderna ner till städerna (se begreppet machismo på sid 10). I länder där machismo förekommer, är genuskillnaden mellan könen grundad på arbetsuppgifter. Med det menas att det som lämpar sig för män, inte lämpar sig för kvinnor och vice versa. Ødegaards menar däremot att begreppets innebörd beror på relationen mellan faktorerna *kön, klass och etnicitet* (Ødegaard 2001).

Ødegaards studie visar att de invandrade kvinnorna från Andernas högland använde begreppet för att beskriva både männens och kvinnornas uppträdande. De skilde sig från den mestisa¹³ kvinnliga medelklassen, därför att de deltog i arbetet sida vid sida av männen. En god kvinna för den Andiska folkgruppen förknippas med en kvinna som kan jobba hårt och som samarbetar. Därför syns inte den rigida skiljelinjen mellan begreppet "la casa och la calle" d v s "huset och gatan". Baserat på det faktum att kvinnor brukligt jobbar utanför hemmet. Kvinnorna i Ødegaards (2001) studie beskrevs på samma sätt som männen. Konceptet att vara en bra eller dålig kvinna baseras på om hon är en hårt arbetande och samarbetande kvinna som tar sitt ansvar med engagemang. Precis som männen är de Andiska kvinnorna starka och hårt arbetande individer, därför beskrivs de (kvinnorna) som machistas (Ødegaard, 2001).

4.3 Vad vill forskningen säga?

"Huset" och "gatan" är sfärer där sociala och relationella ställningar skapas (Johansson 1999). Kvinnorna kan träda in i det offentliga rummet utan att helt överge det privata, eftersom "huset är en kulturellt reserverat plats för kvinnorna" (Crabbtree 2001). Julie Cupples gör kopplingar mellan kön, genus och ekonomi, där den sociala identiteten skapas beroende på hur mycket man tjänar (Cupples 2004). Fattigdomen är mer kännbar för kvinnorna som har en förvaltarfunktion i familjen då hon, på ett mer realistiskt sätt kan se otillräckligheten av pengarna i familjen (Johansson 1999). Det finns olika sätt att kontrollera kvinnornas liv i Nicaragua, ett av dem är genom våld, som bidrar till rädsla, låg självkänsla, skam m.m. Våld i hemmet har en hög allmän kulturell acceptans i Nicaragua, det ger en

¹³ Avkomling av blandäktenskap mellan indian och europé (NE)

förstärkande effekt av problemet och företeelsen (Ellsberg m fl. 2000) och i kvinnans roll som underordnad mannen.

5 Presentation av empirin

I detta kapitel börjar jag med en kort beskrivning av bostadsområdet där de intervjuade kvinnorna bor samt en liten beskrivning av kvinnorna själva. Då detta arbete baseras på intervjuer av tematisk karaktär, kommer här nedan varje tema att presenteras var för sig.

5.1 Beskrivning av bostadsområdet och kvinnorna

Som jag tidigare nämnt har jag valt att inte namnge bostadsområdet. Men i syfte att underlätta för läsaren att förstå informanternas livssituation och sammanhang, kommer jag att ge en kort beskrivning av bostadsområdet och kvinnorna. Namnen är fingerade för att tillförsäkra dem deras anonymitet.

5.1.1 Områdesbeskrivning

Bostadsområdet delades i två delar (etapa 1 och etapa 2), i etapa 1 var husen byggda av cementblock och med plåttak eller tegelpannor. Den delen låg närmare stadens centrum. I etapa 2 bodde människorna i hus byggda av kartong, plåtbitar och/eller annat som återanvänts från tippen, eller inköpt plast m.m. Hela området erhöll basala allmänna serviceutbud som rinnande vatten, el och sophämtning, men i etapa 2 saknade de boende rinnande vatten indraget in i huset, istället hade de en gemensam vattenkran mitt i området där alla tog vatten med hjälp av egna vattenslangar. Husen i etapa 2 var mindre och oftast bebodda av två familjer. Övergången mellan den ena och den andra delen är ca 100-150 m. där husen var av blandad form. Området har totalt 250 hushåll på en area av ca 30 hektar. De kvinnorna jag intervjuade kom från båda delar.

5.1.2 Intervjupersonerna

Martha hade två barn och levde tillsammans med sin man och sina barn. Hon hade uppnått gymnasiekompetens och jobbade hemifrån med försäljning av kläder och saker från ett postorderföretag. Hon bodde granne med sin mans familj, som enligt henne blandade sig i för mycket i hennes liv och hennes sätt att uppfostra barnen. Hennes man ville inte att hon skulle jobba då hon ansågs missköta hemmet och barnen.

Maria bodde med sin man och sina fyra barn. Hon jobbade hemifrån med en ”*pulperia*” (typ av närbutik, som är vanlig i Nicaragua). Hon uttryckte att det fanns tydliga gränser på kvinnogöra och mansgöra.

Carina var hemmafru och bodde med sina tre barn och sin man. Hon upplevde jämlikhet mellan männen och kvinnorna, både allmänt och personligt. Hon önskade att hennes man kunde hitta ett arbete med bättre betalt. I framtiden ville hon ha en liten affär ”pulperia” hemma, där hon kunde sälja saker.

Lourdes var ensamstående mamma sedan några år tillbaka. Levde tillsammans med sin mamma, styvfadern, sina tre systrar (två med sambo och barn) och sin egen son. Totalt var det ca tio personer i familjen. Hon var väldigt glad och positiv, gillade att bo med sin familj. Hon pratade gärna och är stolt över sin son och önskade sig ett eget boende i närheten av sin egen släkt. Lourdes hade en åttaårig skolgång och jobbade hos grannen med tillverkning av tortillas till försäljning, på eftermiddagarna tvättade och strök hon kläder åt andra i bostadsområdet.

Carolina hade tre barn och bodde med dem och sin man. Hon hade gått grundskola (sexårig) och hade ett arbete på ett varuhus, men var just då mammaledig och hemma med sin nyfödda flicka. Ansåg att där finns tydliga gränser mellan vad som var menat vara för varje kön. Hon funderade på att säga upp sig från sitt jobb och ha en affär hemma så hon skulle kunna se till sina barn.

Patricia hade tre barn varav två tillsammans med sin dåvarande sambo. Hon hade inte avslutat den Nicaraguanska grundskolan (6-årig i Nicaragua). Vid intervjutillfället var både Patricia och hennes sambo arbetslösa. Patricia upplevde sig vara diskriminerad av sin omgivning på grund av sitt tidigare leverne. Hon hade svårigheter att hitta jobb, hon trodde det kunde bero på att hon var kvinna, att hon inte hade någon utbildning och/eller att hon hade tatueringar på kroppen. Hon levde under svåra ekonomiska förhållanden som hon exemplifierade genom att berätta att hon ibland inte hade mat till sina barn.

5.2. Att vara kvinna

Varje kvinna definierade sig själv och sin roll på var sitt sätt men här presenteras de gemensamma hållpunkterna där mer än en uttryckte liknande sak. Det är logiskt att eftersom de hade olika bakgrund och erfarenhet i sitt liv hade detta påverkat vilka de var och på vilket sätt de såg sin livssituation. Alla de intervjuade kvinnorna definierade sin roll som kvinna som en viktig roll där den primära uppgiften, då de hade barn var, att vara en bra mor och maka och se till sina barn och sitt hem på ett bra sätt. En del av de intervjuade som hade partner uttryckte också vikten av att stötta sin man för familjens skull.

5.2.1 Behovet av att bli respekterad

För Carina verkade en av de viktigaste sakerna vara att ha ett respekterat anseende som kvinna, då detta ansågs vara bra för familjen. *”Vårt värde är att inge respekt och bli respekterade”* (Carina). Att vara kvinna kunde också betyda att inte ha manliga vänner och inte sitta och prata för mycket med andra kvinnor. Manliga vänner kunde misstänkas vara älskare och för mycket pratande med andra kvinnor kunde antyda att man ägnade sig åt ryktesspridning. En kvinna som spridde rykten var ingen bra kvinna. Då inte folk hade något ont att säga om en kvinna/maka kunde hon bli respekterad, vilket ansågs vara viktigt för alla de intervjuade. Samtidigt samstämde alla de intervjuade i att det var kvinnans eget ansvar att ta sig sin plats. Att få respekt var helt beroende på hur kvinnan utstrålade och visade sitt värde att bli respekterad. Martha beskrev den typ av relation hon hade med sin omgivning så här:

”som kvinna ibland finns det personer, män alltså; som respekterar mig för att jag, så att säga, skyddar mig att inte skoja/skämta med någon och de respekterar mig” (Martha).

Enligt Maria var det negativt för en kvinnans anseende om hon ägnar sig åt ryktesspridande i bostadsområdet. Men värre blir det dock för dem som ägnade sig åt droger eller prostitution. De blir diskriminerade menar Maria.

5.2.2 Kvinna och diskriminering i olika skepnader

De flesta av de intervjuade uttryckte att kvinnor och män inte har samma roll. Varje kön har sina förutbestämda rättigheter och skyldigheter. T.ex. instämde alla de intervjuade med att en ensam kvinna med barn inte hade det lätt. Att bli lämnad med hela familjebördan sågs av Martha som en nackdel i vara kvinna. De menade att kvinnorna i vissa situationer inte hade samma rättigheter och skyldigheter som männen. Likaså att de inte kunde tvinga männen att ta del av ansvaret för sina barn vid en separation, visade kvinnorna att de hade sämre ställt inför lagen och samhället, som såg dem som mindre värda. Maria exemplifierade det på följande sätt:

”Mannen utnyttjar kvinnan såsom om kvinnan är mindre värd, här i Nicaragua finns det många kvinnor som försörjer sina barn ensamma, männen och andra som ser en ensam kvinna tror att denna inte har något värde och som inte kan utträta något, som om hon inte har något som är värt att respekterar henne för” (Maria).

Samma sak var det för Patricia som återkommande hade utsatts för könsdiskriminering. Hon skrämdes över tanken om att få döttrar, då hon inte ville att de skulle uppleva samma sak. Det förnedrande sättet att behandla kvinnorna på såg hon som ett resultat av den sammantagna bilden och värderingen av kvinnan. Hon menade att kvinnorna har det sämre både på arbetsmarknaden och i samhället. Lourdes tyckte även hon sig ha upplevt

diskriminering och förolämpningar på sina tidigare jobb och menade att kvinnor sågs som svaga och som om de inte kunde försvara sig själva.

Patricia hade det inte så bra i förhållande till sin omgivning, hon kände sig diskriminerad av sina grannar på grund av att hon tidigare festat en hel del och t.o.m. levt på gatan. Lourdes pratade också om kvinnodiskriminering som kunde orsakas av att en kvinna bara ”drev på stan”, som bara ägnade sig åt festande och ägnade sig väldigt lite åt sina barn.

5.2.3 Arbeten och försörjningsmöjligheter för kvinnorna

Arbetsituationen eller rättare sagt bristen på arbete blev också ett viktigt ämne under intervjun, att inte ha en inkomst eller att ha svårt att finna ett arbete bekymrade alla de intervjuade. Lourdes hade svårt att finna ett bättre jobb, hon var tvungen att jobba alla förmiddagar på ett tortillabageri och med att tvätta och stryka för andra på eftermiddagarna. Patricia kämpade för att över huvud taget finna ett arbete och hennes sambo likaså. Men männen hade enligt henne, inte samma otur som kvinnorna, då de kunde finna jobb som murare eller inom snickeri.

Men alla hade inte det lika jobbigt som Patricia. Martha nämnde t.ex. att hon ibland kunde uppleva att det var lättare för en kvinna att hitta jobb, då kvinnor kunde få jobb som männen inte kunde, och syftade på det faktum att många kvinnor i Nicaragua jobbar som hemhjälp. Dessutom nämnde hon att det fanns projekt i landet som fokuserade på att möjliggöra för kvinnor att skaffa sig en inkomst för att försörja sin familj. Enligt henne lånade projektet ut små belopp pengar till liten räntesats så att de kunde starta eget, något som hon själv hade utnyttjat för att starta en liten affär hemma. Att ha en liten affär hemma var det vanligast inkomstdrivande verksamheten de intervjuade kunde komma på. Några hade det redan medan andra var på väg till eller funderade på det att skaffa det. Maria var en av dem som redan hade en liten affär hemma. Hon såg det som en hjälp till sin man och bra för hela familjen. Bland dem som funderade var Carolina. Hon var mammaledig under tiden för intervjun, men tänkte säga upp sig från sitt arbete efter sin korta mammaledighet¹⁴. Carolina tänkte använda pengarna från uppsägningen för att starta en liten affär hemma och på så sätt kunna vara med sina barn hemma.

5.2.4 Våld i hemmet

”*Violencia domestica*”, våld i hemmet, var ett stort problem enligt både Carolina, Lourdes och Maria. Men det var något som skedde mycket i omgivningen och de uttryckte det som en

¹⁴ Arbetslagstiftningen i Nicaragua ger gravida kvinnor 4 veckor ledighet innan barnets födelse och 8 veckor när barnet är fött (Lag 185, art 141).

negativ sak som har att göra med att vara kvinna och kvinnans värde. Dock var det inget som de intervjuade hade personliga erfarenheter av. Maria uttryckte sig ha förståelse för männens begränsningar angående de husliga göromålen eller oviljan att delta i dem för att ”det blir svårare för en man än för kvinnan” (Maria). Hon uttryckte också att det fanns män som manipulerade sina kvinnor. Enligt Maria fanns det kvinnor som protesterade, men när de gjorde det, riskerade de bli misshandlade.

5.3 Relation - partner och omgivning

De intervjuade uttryckte att det var viktigt att ha en bra relation med sin partner, likaså med omgivningen.

5.3.1 Komplexiteten i parrelation

Några av de intervjuade beskrev att de hade en bra kommunikation med sin partner. Bra kommunikation, att prata och diskutera med sin partner menade alla de intervjuade var en förutsättning för att det ska fungera i hemmet och i relationen. En del av de intervjuade tyckte att de fick säga sitt och diskuterade med sina respektive om saker som kunde vara bra för familjen. En av kvinnorna uttryckte att det ibland gick bra att samtala med sin man men att det hände att hon själv fick backa i sina egna framtidsplaneringar, då hon inte fick hans stöd för det. När åsikterna var splittrade fick hon själv hitta på ett annat sätt att få honom att ändra sin åsikt om saken. Men om det inte gick så fick det vara. När jag frågade om vad hon gjorde då, fick jag svaret att hon fick låtsas som att inget hänt.

För Maria var relationen till sin partner nu bättre än innan. När de var yngre fick hon inte föra sin talan och levde i något som hon beskrev som ett mentalt instängt och blint tillstånd. Nu levde de i en ”relation med respekt, väluppfostran och kärlek” Hon tillade att man inte gör dem man älskar ont, utan att man hjälper dem. Patricia tyckte att det var svårt med parförhållanden för att vissa män enligt henne, var vad hon kallade för ”*dåliga män*”. Dåliga män var sådana som inte förstod kvinnorna, som satte allt för höga krav på dem och som misshandlar dem. Hennes problem grundades mest på misstankar om otrohet.

5.3.2 Kvinnan i relation med sin näromgivning och samhället

Relationen med sin omgivning beskrevs av alla som att det sammantaget var bra. De intervjuade menade att det var nödvändigt att ha det bra med sina grannar, utan att vara så tätt med dem. Martha uttryckte det så här: ”*för att ibland behöver vi av grannarna, men att ha för mycket... det skapar problem, för att det finns grannar som man inte kan kalla för grannar*” (Martha). Hon syftade på ryktesspridningens effekt på kvinnan och hennes familj. Carolina

var inne på samma spår när hon menade att en kvinna skulle hälsa på sin granne och inget mer. Enligt henne skulle man hålla lite distans mellan sig själv och vänner, jobbkamrater och grannar. Hon tyckte att hennes mamma hade det bästa sättet att förhålla sig till omgivningen för att undvika problem med grannarna. Hon beskrev sin mor som *”väldig speciell, hade inga problem med någon, stängde in sig i sitt hem istället, för att inte ha problem med grannarna* (Carolina). Därför ville Carolina likna henne. Det var nyttigt att ha bra grannar sa Maria som menade att man behöver dem för att se efter huset. På så sätt kunde inbrott undvikas i området. Patricia tyckte att det var svårt att ha en bra relation med sina grannar, för de var fördömande, oförstående och elaka mot henne och hennes familj.

Hur samhället generellt behandlade kvinnan var ett tema som kändes för omfattande för alla de intervjuade, utom för Martha som gav ett exempel på satsningar för kvinnan i landet. Hon nämnde organisationer som lånade pengar med låg ränta för kvinnor så att de kunde starta eget och la *”Comisaria de la mujer”* som var menat att beskydda kvinnan. (Se *”Comisaria de la Mujer”* kapitel 1.6.1). Hon menade att kvinnan vann plats i samhället, då det satsades på dem mer och mer i landet. Hon såg satsningarna som ett sätt att värdera kvinnans roll i familjen och samhället. Hon menade att kvinnorna hade en mycket viktig roll.

5.4 Barnen är viktiga – deras uppfostran också!

Inom ämnet barn har vi kunnat behandla olika frågor, exempelvis sättet att uppfostra och kommunicera med dem. Viktigt är att poängtera att barn uttryckligen var det viktigaste alla informanter hade.

5.4.1 De viktigaste i familjen

De viktigaste i de intervjuades familj var barnen. Exempelvis svarade Lourdes att sonen betydde allt i hennes liv och att hon skulle ge allt för honom. För Carina och Patricia var barnen *”Guds välsignelse”*. De la ner all sin hängivenhet på dem. I all hängivenhet mammorna hade för sina barn, ingick det att vara noggrann med hur de uppfostrar barnen och att vara en anständig människa för att *”barnen blir som en mamma uppfostrar dem”* menar Martha.

5.4.2 Uppfostran av barnen som genusskapande

Jag märkte redan under intervjun att för en del av de intervjuade och papporna (enligt kvinnorna) var det viktigt att guida och lära flickor och pojkar att bete sig efter sin könstillhörighet. Det ansågs vara föräldrarnas uppgift att lära barnen deras respektive könsroll. Detta tydliggjordes genom Carolinas uttryck *”Det som är till flickor, är till flickor*

och det som är till pojkar är till pojkar, flicklekar och pojklekar var för sig” Carolina fortsatte att exemplifiera sitt sätt att uppfostra barnen genom att berätta att hon aldrig skulle be sin son att tvätta kvinnokläder. Dessutom menade Carolina att det var menat att hon skulle ta hand om flickornas uppfostran och pojkens uppfostran skulle falla på pappans lott. Viktigt var det också för henne att vara förebild för, samt kunna ge goda råd till sina egna och även andras döttrar, att lära dem gott uppträdande och beteende. Att inte skämta med folk ”för att ibland börjar skämtet för skoj skull och utvecklas till allvar” (Carolina).

Omgivningen påverkade barnens uppfostran. Patricia exemplifierade detta genom att berätta att hennes äldsta son hade, av omgivningen, lärt sig ett språkbruk som lämpade sig mest för vuxna män.

5.5 Ekonomin

5.5.1 Mycket har med ekonomin att göra

Ämnet ekonomi kom mest att handla om hur dyr maten i Nicaragua har blivit på senare tid och de låga lönerna familjerna får klara sig på. Kvinnorna fick ta till sig olika strategier för att få inkomsten att räcka till. Det fanns tydliga behov av att skaffa sig en inkomst ofta hemifrån även om den inte var regelbunden. Så här beskrev Carolina sin ekonomiska situation:

”I mitt fall försöker jag att få pengarna att räcka till så mycket det går. Vi kvinnor går till marknaden och pusslar ihop så att pengarna räcker lite till. Om jag måste sälja något i mitt hem gör jag det för att försöka hjälpa till i hemmets försörj så hjälper jag honom och hjälper mig själv också” ”... arbeten är för få och lönerna låga, det påverkar fattigdomen, varorna blir dyrare och lönen räcker inte till allt, och så finns det hem där det är bara en som jobbar, man måste försörja sitt hem och pengarna räcker inte till, då känner man sig fattig!”(Carolina) .

Maria var inne på samma spår om den allt dyrare maten och de låga lönerna. Hon tillade att faktum var att många kvinnor jobbade som hemhjälp och att deras löner inte höjdes i samma takt som matpriserna, gjorde att man inte kunde handla lika mycket som innan. Martha, i likhet med många andra kvinnor, löste en del av sina ekonomiska problem genom att sälja saker hemma. Hon jobbade tidigare som hemhjälp.

5.5.2 Boendevalet och antal barn beror på ekonomin

Kvinnorna var överens om att bostadsområdet inte var en bra plats att bo i. De bodde där för att de inte hade någon annanstans att ta vägen. Martha och Carolina exempelvis gillade inte området men bodde där för att hon inte hade pengar för att flytta. Det som gjorde området ogästvänligt var att det drabbades mycket av kriminalitet i form av rån, inbrott, och

ungdomsgång (Martha) och en hel del drogmisbruk samt av arbetslöshet (Patricia). Inbrott och rån orsakades av arbetslösheten enligt Carolina. Hon menade att:

”om alla hade ett arbete, så kanske skulle inte det finna så mycket fattigdom, att folk skulle vilja råna dig...” (Carolina).

Antal barn i familjen kunde vara en ekonomisk angelägenhet. För Carolina var det idealiskt att ha tre barn, hennes ekonomi hade inte kunnat klara av fler barn. Den lilla inkomsten de hade räckte bara till de fem familjemedlemmarna. Samma sak sa Carina som från början bara ville ha två barn men det blev tre istället.

5.5.3 Slår ekonomin hårdare mot kvinnorna?

När jag frågade om ekonomin drabbade kvinnor hårdare, fick jag varierande svar.

Maria t ex tyckte att det gjorde det, för att många mammor ensamma fick bära familjens försörjning. Detta visste Lourdes om, då hon var ensamstående och dessutom hade en låg lön som inte räckte till allt hon behövde. Hon fick pussla ihop ekonomin genom att jobba med olika saker. Att hon bodde med sin stora familj var bland annat för att hon inte hade råd till annat.

5.6 Utbildning

5.6.1 Alla ägg i en och samma korg ... barnens!

Utbildning var viktig för alla de intervjuade. Maria menade att genom studier kunde man nå sina mål. För Martha var utbildning ett sätt för kvinnan att *”visa sitt ansikte och genom sina studier utbilda sig och visa andra att man kan klara sig själv”* (Martha).

Hur läget blir när man har barn uttryckte Maria på följande sätt: *”Det blir svårare, man måste engagera sig mer i sin familj så att de inte saknar något, så fattiga som vi är.”* (Maria.). När kvinnor hade skaffat sig barn, var det viktigaste barnens egen skolgång. Lourdes beskriver sin skolhistoria och hennes förhoppning om sonen och vikten med utbildning så här:

”Jag slutade gå i skolan efter 7:e klass och när min son var 7 år läste jag igen och klarade 8:e klass, senare försökte jag fixa 9:an och det gick inte, för att jag inte hade jobb, jag fick sluta gå i skolan och sökte jobb och när jag hittade ett kunde jag inte fortsätta läsa för att jag var tvungen att sköta jobbet och barnet, det gick inte ... Jag skulle gilla att min son gick i skolan och blev en professionell, hade sin utbildning, vidare ett jobb, det skulle vara en bra framtid för honom” (Lourdes).

Alla de intervjuade kvinnorna var överens om hur svårt det var för nicaraguanska kvinnor att gå i skolan då de hade skaffat sig barn. Det ansågs vara näst intill omöjligt, därför att de måste försörja sig och sin familj. Att kvinnor med barn inte kunde gå i skolan såg Maria som

stagnerande för kvinnas utveckling. Hon menade att dessa kvinnor oftast saknade stöd från partner och/eller föräldrar, något som var viktigt och nödvändigt i ett land utan studieincitament från statens sida. Enligt Maria fanns det kvinnor som inte trodde sig ha rätt att fortsätta sina studier bara för att de hade barn.

En kvinna med barn ska istället stötta sina barn att gå i skolan och kunna bli något i livet. Carolina likställde utbildning med en nyckel som öppnar dörrar och menade att utbildningen var en bra grund att bygga ett hem på. På frågan om en kvinna med barn kunde gå i skolan svarade hon att det inte var lätt då mammarollen upptog all tid och kraft från kvinnan, då exempelvis barnen blir sjuka, eller det blir problem med familjeförsörjning.

Liksom alla andra mammor lade Patricia sina framtidsplaneringar, som ägg, i barnens korg. Hon uttryckte sitt önskemål att se sina, för närvarande små barn, en dag kunna gå i skolan och bli något. Men mest uttryckte hon det som en dröm;

”Jag vill se de gå i skolan, dessa drömmar som man har att komma framåt... drömmar! Ibland drömmer man fina saker och man inte vill vakna”(Patricia).

Framtiden tycktes vara som en dröm för några och en mer självklar sak för andra, trots att kvinnorna bor inom ett och samma bostadsområde. Dessa kvinnor som jag intervjuat för min uppsats hade alla en och samma önskan, att satsa på sina barns skolgång, nu när de själva inte kunde eller trodde sig inte kunna göra det.

5.7 Framtidsplaner och drömmar

Jag började ställa frågan om vad de intervjuade kunde tänka sig göra om fem år, något som uppfattades som för långt fram i tiden för att kunna planera för. Därför omformulerades frågan med perspektivet på ett års planering. Kvinnorna hade olika hjärtefrågor för den närmaste framtiden För Patricia var den största önskan att kunna skaffa ett jobb som möjliggör ett bättre liv för hennes barn, skaffa sig sitt eget boende och kunna ha en ekonomi som kunde tillåta henne och barnen att äta sina tre dagliga måltider. Martha hade drömmar om att fortsätta sina studier, något som hon inte riktigt var övertygad om att kunna göra och därför hade som alternativ att ha en större affär utan lån. Samtidigt önskade hon att om hon inte själv kunde skaffa sig en utbildning, att åtminstone hennes barn kunde göra det.

Maria ville i framtiden kunna flytta till ett annat ställe och på så sätt kunna skaffa en bättre framtid för sina barn. Hon ville kunna skaffa någon som kunde passa barnen så att hon kunde jobba eller kunna utöka sin affärsverksamhet hemma. Carina och Carolina ville ha en affär hemma, Carolina tänkte använda sin uppsägningsersättning för det.

Lourdes önskade sig kunna skaffa eget boende och ett bättre jobb samt att sonen kunde fortsätta sina studier för att kunna ha en bra framtid.

5.8 Religion

När vi pratade om religionens betydelse för deras roller, var det fem av de sex kvinnorna som inte kunde se någon direkt koppling mellan deras roll som kvinna och religionens påverkan. Martha däremot hade ett tydligt uttryckssätt som inte lämnade tvivel om att hennes tro hade mycket att göra med hennes ställning i familjen, hemmet etc. Läs följande som exempel;

- "... bibeln säger att vi är ömtåliga glas och att kvinnan ibland blir förvirrad och begår fel och där har vi den nackdelen, medan mannen kanske har förlovat sig, fick barn men separerades och gav sig iväg och bördan föll på mamman"

- "Herren etablerade i sina ord att vi ska straffa våra barn för saker de inte borde göra och så han också bestraffar oss för olydnad" (Martha).

Det enda som Carolina kunde se i sin religiösa övertygelse var att vilja vara en bra människa, att vilja hjälpa andra om de behövde det, att vilja ge mat till dem som hade det sämre, men utan att behöva gå till någon kyrka.

6 Analys

I den insamlade data från de sex intervjuerna kunde jag identifiera följande viktiga intersektionella fält; kön, klass och sexualitet (samt religion som en liten avstickare). Dessa fält har varit av intresse för min analys angående kvinnors könsroll. Kön och sexualitet är fält som ingår i frågan om jämlikhet/ojämlikhet mellan människor (Eriksson- Zetterquist & Styhre 2007). Uppsatsens syfte var inte att analysera huruvida kvinnorna i Nicaragua var jämlika eller ojämlika, men det var oundvikligt att ta upp ämnet åtminstone i periferin. Denna uppsats syfte var att belysa hur de intervjuade såg på sig själva och utifrån detta kunna identifiera vilken roll de hade. Här presenteras analysen temavis så som i empiriavsnittet.

6.1 Vad betyder att vara kvinna?

Intervjuerna visar att kvinnorna såg och definierade sig själva med hjälp av olika roller. De definierades sig själva huvudsakligen som mor, maka och hushållerska och dessa roller var de viktigaste i deras liv. Viktigt var också att uppfylla den rollen på ett bra sätt, det vill säga, kunna visa och bevisa att man var en bra mor, en bra maka och en bra hushållerska. I likhet med kvinnorna i Johanssons (1999) studie eftersträvade de sex kvinnorna att uppnå ett gott rykte och den status som Biddles teori handlar om (Payne, 2005; Biddle 1986).

Johansson (1999) skriver om familjens privatliv, att den är mycket begränsad när det är flera generationer som bor under samma tak. Fyra av de sex kvinnor som deltog i denna uppsats bodde i familjer med mönstret; mamma- pappa- barn, medan två bodde i familjer med flera generationer, vilket kan ge en bild av att dessa inte har samma privatliv som de andra. Kvinnorna där skulle ha samma uppgifter som de andra men deras sociala nätverk och relationer mellan generationerna var markant annorlunda än de som bodde själva. De hade fler att samspela med och anpassa sig efter. Dock hade kvinnorna oavsett hur de bodde, ändå samma roll. De skulle städa, laga mat, passa barnen osv. men de hjälpte varandra.

Kvinnorna såg sig själva som viktiga för hela familjen, som spindel i nätet. De kopplade samman hela familjen och dess nätverk, i likhet med Johanssons (1999) studie där kvinnorna såg sig själva som garant för familjens överlevnad.

Kvinnorna hade sina egna föreställningar om vad som faktiskt var möjligt för dem, de var realistiska i sina förhållningssätt. De visste vad som förväntades av dem, vad som var normalt (eller normativt) för dem att klara av, bland annat för att deras mödrar också hade gjort så. Ta till exempel Carolinas sätt att se sin roll, hennes mamma stängde in sig i sitt hem för att undvika problem. En kvinnas problem kan betyda problem för hela familjen och det ville ingen av de intervjuade utsätta sig för. Carolina menade att hennes mammas sätt hade fungerat, därför försökte Carolina själv följa hennes exempel.

Johansson (1999) talar om den nicaraguanska kvinnans bild som självupppoffrande, hon och Ødegaard (2001) menar att det är ett försök från kvinnornas sida att efterlikna Moder Maria i sitt sätt att uppoffra sig själv. Kvinnorna i min studie beskrev inte sig själva i termer som självupppoffrande, men en del av dem tyckte att de hade det jobbigare än männen. Detta kan tolkas som om deras lidande var större eller att männen inte led alls.

6.1.1 Kvinnan och hus - begreppet

”Huset” sågs som en plats som kunde knytas an med fysiskt eller socialt meningsskapande i sin interaktion, en genusrelaterad plats som i Johanssons (1999) studie. Författaren nämner i sin studie den allmängiltiga föreställning som innebär att det finns två socialt anknutna platser som kopplats samman med kön och dess tillhörighet i Latinamerika. Dessa två socialt anknutna platser inryms i det nicaraguanska talesättet ”La mujer es de la Casa y el hombre de la Calle” alltså ”Kvinnans tillhör huset och mannen tillhör gatan”. Huset är där mannen bestämmer och där kvinnan skapar sin identitet som mor, fru och hushållerska (ibid.). Med hjälp av Johanssons (1999) resonemang kring begreppet huset och resonemanget kring de sex intervjuade kvinnornas roll, som hushållerskor, kan man sammanfatta och delvis bekräfta och

befästa vad Crabtree (2001) också var inne på, att huset tillhör kvinnor av kultur. Samma sak tycktes det gälla för "la Calle", gatan och männen. Gatan är där maskulinitet skapas menar Johansson, och gatan kan beträdas av kvinnan bara när de uträttar ärenden som gynnar familjen (ibid.).

Männen är de som vanligtvis försörjer familjen, medan kvinnan får stå i bakgrunden (Johansson 1999). I denna uppsats, följde inte kvinnositionen riktigt samma mönster. Barnen prioriterades, men de flesta kvinnor som hade en partner, bidrog själva till familjens försörjning. Deras män stod inte för hela försörjningen, därför uppfattade de sig inte som att de ställde sig helt i bakgrunden, i varje fall inte alltid. I en del situationer framställde de sig själva som att vara jämsides med männen.

6.1.2 Kvinnan, jämlikhet, machismo och våld i hemmet

Sammantaget gav kvinnorna i studien intryck av att vara jämlika männen, eftersom de fick utrymme att säga sitt och bestämma en del i familjen, men det fanns flera tecken som tydde på att det fanns ett patriarkaliskt ordningssystem mellan de och männen. De studier som har presenterat här under kapitlet Tidigare Forskningar; Ellsberg (2000) Johansson (1999) och Cupples (2004) menade att det fanns könsrollskillnader i Nicaragua och att det har att göra med att kvinnor och män inte har samma praktiska rättigheter och ansvar och som i stor omfattning har att göra med kulturhistoriska sammanhang. Mycket av den presenterade forskningen stämmer överens med den empirin i denna uppsats visar. Bortsett från det som Ødegaard (2001) visar, angående användningen av orden "machismo". I Nicaragua är ordet, i likhet med i många andra latinamerikanska länder, negativt laddat och det är något man endast kan benämna om män. De nicaraguanska kvinnorna skulle aldrig använda ordet machista eller machismo för att kategorisera sig själva som de peruanska kvinnorna i Ødegaards studie gjorde. Detta kan ha med språket att göra, men kan också innebära att ordet har en annan betydelse på lokal nivå. Ødegaard (2001) framhåller att kvinnorna i Perú använder ordet för att benämna sig själva när de ville mena att de varit arbetsflitiga, beslutsfattare, starksinnade osv. precis som männen.

Ordningssystemet mellan könen i Nicaragua skulle eventuellt kunna betraktas som ett resultat av den typ av patriarkat som Alicia Puleo (2005) benämner "patriarkat genom samtycke". Detta patriarkat tar till sig moderna uttrycksmedel, som på ett mer raffinerat sätt, signalerar vad som är önskbare kvaliteter hos kvinnan. Detta leder så småningom indirekt, till ett samtycke från kvinnorna själva. Framförallt handlar det om en förankring av den normativa kvinnorollen. Acceptansen ifrån kvinnorna själva inför denna givna kvinnoroll

manifesteras tydligt bland annat vad gäller våldet som förekommer inom parförhållandet. Vissa av de intervjuade uttryckte det som ”*något som bara var så*”, detta trots att ingen av kvinnorna själva menade sig ha personlig erfarenhet av detta.

I Nicaragua väljer man det mesta uttrycket ”*intrafamiljärt våld*” för att förklara fenomenet, medan man i Spanien landat i uttrycket ”*våld i hemmet*”. Oavsett vilket uttryck man använder sig av, pekar det mot att det handlar om våld inom familjen. Båda uttrycken kan betraktas som ett svagt uttryck för vad det egentligen handlar om – *genusrelaterat våld*. Puelo (2005) menar att detta kan tydas som att uttrycket har en alltför stark laddning och att användningen kan tolkas som ett medgivande att det finns ett existerande patriarkalt ordningssystem. Hur man än väljer att benämna företeelsen så signaleras gång på gång från flera håll, att kvinnor i Nicaragua vanligen utsätts för våld i hemmet.

6.2 Relation

Att uppfylla sina rollförväntningar visade sig vara en komplex företeelse som innefattade en mängd ingredienser; så som att ha andras respekt, att inte vara objekt för ryktesspridning eller sprida rykte om andra. En bra kvinna är också den som arbetar aktivt för att ha bra anseende för sina barn, sin make och även hela familjen. En kvinna som hade manliga vänner eller festade regelbundet riskerade sin och familjens goda anseende. Kvinnan var anseendemässigt, ansiktet utåt för hela familjen. De intervjuade såg sig själva som kvinnor som gav allt för sina familjer vilket kan kopplas samman med Johanssons (1999) studie där kvinnorna i likhet med de jag undersökte genomled samma kamp att ha och upprätthålla ett gott anseende och en viss status. Respekt och hög status i sina roller, var deras belöning.

Kvinnornas roll hade att göra med förväntningar om önskbara beteenden som var tätt förknippat med hemmet och husliga göromål, att förvalta inte bara familjens ekonomi och moral utan även barnens välbefinnande och framtid. Respekt förtjänades genom att uppfylla en rad uppgifter och sexualitet som skulle uttryckas genom att visa att man var kvinnan i familjen, ett ömtåligt glas som lätt kunde gå sönder. Att vara ömtålig gav indikationer om att man inte kunde göra vad som helst. Ta till exempel tatueringar på kroppen. I Nicaragua tycks gälla att tatueringar symboliserar anknytning till kriminella gäng, lösdriveri, att inte vilja studera eller arbeta, d v s ovilja till att vara samhällsnyttig. En del människor i det nicaraguanska samhället gav inte någon chans för dessa personer att bli samhällsnyttig, de ansågs inte vara tillförlitliga och sågs som inkapabla till förändring. Patricia t ex. kände sig gång på gång bortstött och gavs inte chans att visa motsatsen. En kontrollerad sexualitet och framförallt kvinnlighet som styrs med hjälp av hårda krav som inryms i Puleos (2005)

definition av patriarkat eller Ødegaards (2001) machismo. Vad man än väljer att kalla det så innebär det makt att kunna kontrollera kvinnans beteende eller bestraffa dem som bryter mot den normativa kvinnligheten och gynnar de manliga intressena.

6.3 Barnens betydelse och inverkan på kvinnans roll

Barnen hade stor betydelse för kvinnorna som deltog i denna undersökning. Kvinnorna valde att uppoffra sig själva för de övriga familjemedlemmarnas skull och lade först och främst sin energi på att se till att barnen skulle få en utbildning och därmed en framtid. Hon lade också mycket energi på att vara tillmötesgående mot sin partner. Johansson (1999) menar att det pågår en ständig kamp för överlevnad där barnen prioriteras. Detta gjorde de istället för att se till sina egna möjligheter till utbildning som en framtidsplanering.

Ett annan förekommande företeelse i Nicaragua är antalet ensamma mammor. Det tycks finnas en allmängiltighet som innebär att när ett par separerar, ska barnen stanna med mamman. Detta tillsammans med en vag lagstiftning angående pappornas oansvar gentemot barnen och dess försörjning, gör att många ensamma mammor är överrepresenterade bland de fattigaste i landet, vilket i sin tur påverkar kvinnans roll men även nästa generation, d v s barnen. Det leder till att många barn i Nicaragua slutar gå i skolan och börjar jobba vid tidig ålder (ibland innan de fyllt tio år), trots en lagstiftning som förbjuder det. Inte nog med att en ensam mamma själv får bära familjens börda, utan hon framstår som ett lätt byte för vem som helst. Jag fann både likheter och olikheter mellan min studie och Chants (1997). I Nicaragua till skillnad från bland annat Mexico finns det en lagstiftning som betonar att både mamman och pappan har ansvar för barnens försörjning men denna efterföljs inte.

6.3.1 Uppfostran av barnen och skapande av könsroller

Inom förankringen av vad som är att betrakta som en normativ mammaroll, eller rättare sagt, föräldraroll, är en viktig del att uppfostra sina barn in i sina respektive roller. Det var föräldrarnas uppgift att uppfostra sina barn på rätt sätt. Framförallt att hjälpa dem att lära sig sina respektive roller. Flickorna lärdes att vara och bete sig som flickor skulle... och pojkarna som pojkar. Till denna rollsättning hörde helst till att papporna skulle fungera som förebilder för sina pojkar i sina roller och mammorna för flickorna. Där av kunde man finna svaret på varför en del kvinnor ville efterlikna sina mödrar, som om det rådde någon form av konsensus om hur en kvinna skulle vara. Hur varje människa i Nicaragua guidas in för sin respektive könsroll är helt beroende av hur processen för genussocialisationen i landet ser ut (Giddens 2007) och hur de olika fälten, som den intersektionella teorin talar om, samvarierar med

varandra (Eriksson- Zetterquist & Styhre 2007) samt hur hög status de önskbare beteendena anses vara (Payne 2005).

6.4 Ekonomin

Att prata om ekonomi i Nicaragua är att prata om fattigdom. Ekonomin involverar många olika områden. Det handlar om att man saknar ekonomiska resurser för att tillfredsställa sina behov. Då en del människor kan tillfredsställa sina behov och andra inte ens tillgodose de basala behoven, blir fattigdom en klassfråga. Fattigdomen uttrycktes på olika sätt bland kvinnorna i denna uppsats. I samstämmighet med Johanssons (1999) studie, var osäkerheten om morgondagen bland kvinnorna som jag intervjuade, stor. För de flesta av dem handlade det om att få pengar att räcka till, medan en annan levde i vad man brukar benämna som absolut fattigdom. För den kvinnan och hennes familj var ett av de största bekymren att få mat på bordet tre gånger dagligen. Att känna sig utstött från arbetsmarknaden och sin omgivning uppfattades som diskriminerande. Detta kunde självklart även gälla männen, men de tycktes ändå ha större möjligheter än kvinnorna, enligt de intervjuade kvinnorna. En hel del av de boende i bostadsområdet skulle säkert passa in i Unicef:s beräkningar på absolut fattiga i Nicaragua. I dessa beräkningar finns även de som har en inkomst, även om båda partner jobbar, på grund av de låga lönerna i Nicaragua.

Att vara den som fick förvalta familjens resurser gjorde att kvinnan på ett mer realistiskt sätt tvingades känna av fattigdomen utsatthet än männen, menade Johansson (1999) i sin studie. Kvinnorna i min uppsats hade i enighet med Johansson en förvaltarfunktion, de fick uppleva fattigdomens stressande faktorer dagligen när de gick till marknaden för att handla mat till familjen och kämpade att få pengarna att räcka till. De som tjänade egna pengar verkade mer säkra på sig själva, denna form av oberoende tar Johansson (1999) och Cupples (2004) upp och menar att egna inkomster gör kvinnorna mer oberoende av sina män och påverkar deras sociala identitet. De kvinnor som hade andra sysslor än de traditionella hemsysslorna, hade dubbla jobb passar under benämningen 'superwoman' som Puleo (2005) skriver om. Fattigdomen tvingade dem att söka någon form av inkomst utan att som Crabtree (2001) menar, lämna den traditionella könsrollen och sysslorna i hemmet.

När de pratade om barnens framtid, tog de upp möjligheter att stötta dem i sina fortsatta studier och kunna ge dem det nödvändigaste, till vilket pengar behövs. Något som tvingar de till ständiga sökandet efter nya lösningar som kunde producera inkomst till familjens kassa.

Fenomenet att prata illa om andra människor, avund och ryktesspridning bland kvinnorna i omgivningen med avsikten att *"vålla skada på denne samt att sätta sig själv i bättre läge"*

kan inte meddetsamma ses som produkt av fattigdomen, men har dock mycket att göra med den ständiga kampen om de knappa resurserna enligt Johansson (1999). Kvinnorna i denna uppsats, höll hårt på det egna och litade inte på andra, vilket kunde grunda sig på det ekonomiska läget som landet befann sig i.

Likaså kan fattigdomen ha att göra med områdes dåliga rykte, det ansågs vara ett konfliktområde med kriminell anknytning. En del av kriminaliteten och sysslolösheten i bostadsområdet kan ha koppling till fattigdomen, utan att kunna säga vad som orsakar det ena och det andra.

6.6 Utbildningsmöjligheter

I Nicaragua när man har barn, är man vuxen och betyder att man måste försörja sin familj. Den vuxna rollen anses inte höra ihop med att gå i skolan. Men det är inte bara av den anledning som kvinnor med familj och barn anser det vara näst intill omöjligt för dem att fortsätta med sina egna studier. Den ekonomiska biten påverkar det också, för att de inte har råd att fortsätta sina studier utan ekonomisk stöd, något som saknas från statens sida. Därför krävs att hela familjen stödjer det, vilket inte är självklart från kvinnornas partner. Till det måste man tillägga att en hel del par skaffar barn i tidig ålder och inte har hunnit skaffa sig någon utbildning eller något yrke. Ingen av de intervjuade kvinnorna hade någon längre utbildning. Bara en av dem hade avslutat gymnasiet. Ytterligare en hade haft ett organiserat jobb i ett företag. De andra hade bara haft jobb inom den informella sektorn, utan någon som helst anställningstrygghet eller några förmåner och med låga löner. I enighet med de siffror som biståndsorganisationen Svalorna presenterade ovan, är Nicaraguas framtid mörk. Att befolkningen inte har råd att utbilda sig resulterar i att fattiga blir fattigare och fler. På så sätt blir utbildningsfrågan också en klassfråga, se till exempel fallet Patricia som uttrycker möjligheten att kunna ge sina barn en utbildning som en dröm.

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats var att belysa hur fattiga kvinnor i Nicaragua såg på sig själva och vilken roll de hade. För att kunna uppfylla det hade jag följande frågeställningar: Hur ser kvinnorna på sin roll i familjen och i samhället? Vad betyder det för dem att vara kvinna? Hur ser relationerna med familjen och omgivningen ut? Vilken roll spelar barnen för kvinnorna? Vilken inverkan har ekonomin i kvinnornas roll? Samt hur ser kvinnorna på utbildnings- och framtidsfrågan?

Resultatet av den empiriska delen av studien visar att alla kvinnorna hade roll som förknippas med familjen och hemmet, nämligen mor, maka och hushållerska. Detta ansågs vara bra för familjen och till samhället. Betydelse att vara kvinna kan sammanfattas med citatet:

”förälska sig, gifta sig, ha barn, skapa ett hem och ha en partner”.

Det var viktigt att kunna ta del av givande och positiva relationer med familjen och med omgivningen men det ansågs vara klok att förstå att kvinnor inte har samma frihet som män. Barnen var det viktiga för dessa kvinnor och framförallt hur det gick för dem i framtiden vilket kopplades samman med vikten att ge utbildningsmöjligheter för sina barn. På så sätt lade man en bra grund för deras framtid. Ekonomifrågan är ytterst intressant för kvinnor, då de tyckte att det mest de som drabbades hårdast av.

Rollerna som mödrar, makar och hushållerskor var viktigt för hela familjen. I denna roll ingick också att kunna uppfylla dessa uppgifter på ett bra sätt och därmed uppnå respekt från familjen och sin omgivning. Varje kön föds till en uppsättning av förväntade/efterkrävda beteende som ger en hög status för den som kan och vill följa dessa, en annan status för de som varken kan eller vill följa dessa. Att stanna hemma och passa barnen ansågs av kvinnorna som en nödvändighet då det inte finns något annan lösning. Deras känsla av ansvar förstärktes när deras män efterfrågade eller uttryckte önskemålet att se kvinnorna hemma med barnen. Det kvinnliga könet förväntades inta roller som mest var kopplade till hemmet och familjen. Kvinnorna i min uppsats var inte fastbundna till hemmet som andra studier gjorda i landet visar. Dock fanns det restriktioner för dem när de trädde in i det offentliga rummet ”*La Calle*”, gatan som ansågs vara privilegierat männen. Dessa restriktioner uppträdde i form av förväntade attityder och beteende som efterkrävdes. Kvinnorna i min uppsats trädde in det offentliga rummet hemifrån genom sina affärer. Affärsverksamheten gjorde att de kunde skapa kontakter med omvärlden på annat sätt än om de bara varit hemmafruar på traditionellt sätt.

Bilden av den självupppoffrande kvinnan kan förknippas till önskan och/eller begäran som kvinnornas roll har att efterlikna i jungfru Maria (Johansson 1999). Om så är fallet för kvinnorna i min uppsats, var det ingen förutom Martha som kunde prata om Gud som en guide i hennes roll som mor och maka. Kvinnorna i studien var tvungna eller övertalades att ge upp sina drömmar om att fortsätta sina studier, för några av dem, redan när de skaffade sig partner, andra när de fick barn. Kvinnorna såg inte något konstigt med det då det var vanligt i landet. Dessutom saknade de stöd från sina män. Deras ekonomiska underläge gör det mer

påtagligt för dem att inte kunna fortsätta studera. Därför riktades deras krafter på att ge sina barn bättre möjlighet till utbildning och framtid.

Avslutande diskussion

Syftet med denna uppsats var att belysa hur de intervjuade kvinnorna såg på sig själva och vilken roll de spelade i familjen och i samhället. De frågeställningar som hade för avsikt att uppfylla uppsatsens syfte var; Hur ser kvinnan på sin roll i familjen och i samhället? Vad betyder det att vara kvinna? Och Hur ser kvinnorna på framtiden?

Kvinnorna såg det som centralt att kunna identifiera sig som bra mödrar, bra husfruar och en bra hushållerskor. Det gav status och det är den statusen man är ute efter menar Biddles (1979) i sin rollteori.

Till könsrollen hör till att kunna identifiera vad kvinnligt och manligt är. Att kvinnan inte få göra saker som anses vara privilegierad för männen, t.ex. gatan – huset -föreställningen som är direkt kopplat till könet och sexualiteten, kvinnor får inte (om hon vill ha och upprätthålla ett gott anseende) ha några manliga vänner, då det kan skapa utrymme för andra människor att kunna tvivla om att kvinnan är en bra kvinna. Bara misstanken i sig kan skada kvinnan, trots avsaknaden av bevis.

Kvinnornas roll påverkas också av kulturella företeelser som skickar sina signaler om vad som är gängse för en kvinna och människa överhuvudtaget. En människa ska visa sin potential att kunna vara produktiv, allmännyttig och framåt driven. Men varje kön ska kunna göra det inom vissa ramar. Kvinnorna i Nicaragua har inte längre en traditionell roll som är bunden endast till hemmet och familjen. De kan inta det offentliga rummet men de gör det inte kostnadsfritt. De kämpar sig fram och kräver bli hörda. Men fortfarande finns det traditionella kvinnoroller inom vissa familjer och i viss mån inom staten också. De socioekonomiska projekt som finns i landet har ett kvinnoförstärkande syfte, eftersom flera studier visade att genom att hjälpa kvinnorna hjälper man hela familjen.

Att kombinera jobb med hushållet är inte lätt för de nicaraguanska kvinnor, de måste se till barnen och hemmet, vilket tvingar kvinnorna att t ex ha små affärer hemma. Se t.ex. att 4/6 hade, planerade eller ville ha en liten affär hemma. En liten affär möjliggör hushållsskötseln och barnpassningen samt intjänandet av pengar för kvinnorna. På så sätt slår man tre flugor i en smäll.

Jag förvånades av att kvinnorna inte såg att religionen/kyrkan påverkade deras roll. Ta t ex att vilja efterlikna Jungfru Maria i sin självupppoffrande handling, att först tänka på andra än

sig själv. Det har med religionen att göra, anses det i de flesta studier, men inte av kvinnorna själva. Personligen anser jag att kyrkan alltid har haft ett finger med i spelet i människans liv. Kyrkan kämpar för att både män och kvinnor ska följa trons traditionella könsroller. T ex den nuvarande abortlagen i Nicaragua som stöds stark av religiösa samfund, både katolsk och icke katolskt.

Trots allt är kvinnorna en stark grupp med inflytande både i hemmet och i samhället. Landets kvinnoorganisationer är väldigt aktiva. Historiskt sett har kvinnors kamp och empowerment-rörelser blivit allt starkare efter revolutionen 1979 och det har fått som effekt att kvinnornas traditionella roller inte längre är lika traditionella. Kvinnorna har alltid vetat sina skyldigheter men nu vet, propagerar och kräver de, även sina rättigheter.

Sist vill jag vidröra temat machismo. Den allmänna föreställningen av Machismo i Nicaragua, är att det handlar om män. En man som är machista låter inte kvinnan komma vidare med sitt liv, exempelvis genom fortsatta studier. En machista är den som utnyttjar kvinnans ställning och eller tvingar henne till underkastelse och lydnad, och även de männen som slår kvinnor och är svartsjuka. Jag skulle härmed vilja påstå att det finns även kvinnor som är machistas men inte som de som Ødegaard (2001) skriver om utan de som främjar skapandet av könsskillnaden mellan könen. De machista kvinnor är de som gång på gång menar att flickor ska vara flickor och pojkar ska vara pojkar. De som behandlar och uppfostrar sina barn i olika könsroller och som inte accepterar att en man mycket väl kan tvätta, stryka och gå med barnen till läkaren. Eller de som inte accepterar att en kvinna kan begå misstag precis som män kan och gör. Se t.ex. på de kvinnor som får betala dyrt för sina tonårsmisstag. Att ha betett sig på ett sätt som ligger utanför det normativa kan följa henne livet ut, trots otaliga försök att bryta det negativa mönstret.

Alltsammans gav mig en fingervisning om hur kvinnorna och deras roll värderas samt var kvinnorna förväntades höra hemma. Trots allt vill jag absolut inte mena att kvinnorna i Nicaragua var traditionsbundna, men de lever i en kontext full av traditioner som gör skillnad på kön och könsroller.

Referens

Böcker

Aspers Patrik 2007, *"Etnografiska metoder – Att förstå och förklara framtiden "*. Liber AB, Malmö.

Biddle Bruce J. 1979. "The role theory – expectation, identities and behaviors." Academic Press Inc. New York.

Blom Björn, Morén Stefan & Nygren Lennart 2006. "Kunskap i socialt arbete – om villkor, processer och användning." Natur och Kultur. Stockholm

Chant Sylvia 1997. "*Women-headed households – diversity and dynamics in the developing world*". Macmillan. Basingstoke.

Crabtree Paula 2001. "Huerteros y pescadores: aspectos y contrastes en la construcción de género en el Chile insular austral" I: *Lo público y lo privado: Genero en América Latina*, Red HAINA 3/ Instituto Iberoamericano. Göteborgs Universitet.

Ellsberg Mary, Peña Rodolfo, Herrera Andres, Liljestrand Jerker & Winkvist Anna 2000. "*Candies in hell: women's experiences of violence in Nicaragua*" Social Science & Medicine 51 (2000) 1595-1610

Eriksson - Zetterquist Ulla & Styhre Alexander 2007. "*Organisation och intersektionalitet*" Liber AB Malmö.

Giddens Anthony, 2007. "*Sociologi*" (översättning av Björn Nilsson). Studentlitteratur. Lund.

Gren Jenny, 1996. "*Etik i socialt arbete.*" Liber utbildning AB Stockholm

Johansson Anna 1999. "*La mujer sufrida – The suffering woman: Narratives on femininity among women in a Nicaraguan Barrio.*" Monograph from the Department of Sociology, Göteborg University.

Lo público y lo privado: género en América latina, 2001. III workshop- seminario. Lammi Finland 2000. Red Haina/ instituto Iberoamericano. Göteborg.

May Tim 1997. "*Samhällsvetenskaplig forskning.*" Studentlitteratur (2001 för den svenska utgåvan). Lund.

Meeuwisse Anna, Swärd Hans, Eliasson- Lappalainen Rosmari & Jakobsson Katarina 2008 "*Forskningsmetodik för socialvetare*". Natur och Kultur. Stockholm.

Lancaster Roger N. 1992. "Life is hard – machismo, danger and intimacy of power In Nicaragua." university of California Press Ltd. Barkeley.

Valdés T. 1991. "Being female and poor: A double oppression. En *popular Culture in Chile: Resistance and survival*, K Aman & C. Parker (eds.). Boulder: Westview Press. Pp. 101- 126.

Ødegaard Cecilie 2001. "*Las mujeres también son machistas. Practices and alternative discourses on gender among Andean migrants*". I: *Lo público y lo privado: Genero en América Latina*, Serie HAINA 3/ Instituto Iberoamericano. Göteborgs Universitet.

Internet källor

Abortlagen Art 162-165, strafflagen Ley de código penal de Nicaragua 1974. V kap artículos 162-165.

<http://www.asamblea.gob.ni/index.php?option=com_wrapper&Itemid=153>

Biddle B. J. "*Recent Developments in Role Theory*" *Annual Review of Sociology*
Vol. 12: 67-92 (Volume publication date August 1986)

(doi:10.1146/annurev.so.12.080186.000435)

<<http://arjournals.annualreviews.org/doi/abs/10.1146%2Fannurev.so.12.080186.000435>>

Hämtat den 30-12-2009.

Amnesti International & Lag om förbjud till abort i Nicaragua

<[http://www2.amnesty.se/andranyheter.nsf/\(notiseraphem\)/C110C99127452E17C1257218005EEA67?opendocument](http://www2.amnesty.se/andranyheter.nsf/(notiseraphem)/C110C99127452E17C1257218005EEA67?opendocument)>

Balladares Jilma (2007), medlem i styrelsen för projektet "Millennium utmaning"

<<http://www.cuentadelmilenio.org.ni/Documentos/CEDOC/Genero/LanzamientoEstrategiaGeneroCMRN.pdf>> Hämtat 2010-01-29.

CRM = Cuenta Reto del milenio <<http://www.cuentadelmilenio.org.ni/>>

Cupples Julie 2004" Love and money in an age of neoliberalism: gender, work, and single motherhood in post revolutionary Nicaragua".

<<http://www.envplan.com/abstract.cgi?id=a37115>>

Ekonomifakta. <<http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Ekonomi/Tillvaxt/BNP-per-capita/>>

Hämtat den 21-02- 2010.

Empowerment International från den 4 maj 2009.

<<http://translate.google.com/translate?hl=sv&langpair=en%7Csv&u=http://empowermentinternational.org/2009/05/04/increasing-poverty-in-nicaragua-and-its-effect-on-education/>>

Hämtat den 21-02- 2010.

IDEA: “*Representación política de las mujeres*”.

<http://www.idea.int/publications/electoral_law_la/upload/XXVI.pdf>

Inide = Instituto Nicaragüense de Estadísticas y Censos 2000-2002 och 2003

<www.inide.gob.ni> sociodemografisk statistik. Hämtat den 14 -11- 2009.

Inim (Instituto Nicaragüense de la mujer) < <http://www.inim.gob.ni/12lineas.html>> Hämtat den 6 nov 2009

Lag 185 (Artículo 131) för reglering av arbetsrätten i Nicaragua (Código del trabajo) VI del “trabajo de los niños, niñas y adolescentes”

<<http://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/WEBTEXT/45784/65050/S96NIC01.htm>> Hämtat 2009-12-22.

Lag 185 (Artículo 141) för reglering av arbetsrätten i Nicaragua (Código del trabajo) Kap.2”Protección de la maternidad de la mujer trabajadora”

<<http://www.mitrab.gob.ni/index/Ley185Nic.pdf>>

Lag om samma rättigheter och möjligheter: LEY DE IGUALDAD DE DERECHOS Y OPORTUNIDADES. Ley No. 648. Aprobada el 14 de Febrero del 2008. Publicada en La Gaceta N° 51 del 12 de Marzo del 2008.

<<http://www.inim.gob.ni/LEY%20DE%20IGUALDAD%20DE%20DERECHOS%20Y%20OPORTUNIDADES.pdf>> hämtat den 6 nov 2009.

Lag 228 art 21 från 1996, gällande den nicaraguanska Polisens arbete.

<http://www.asamblea.gob.ni/index.php?option=com_wrapper&Itemid=153>

Lag 603 i strafflagen, upphävande av art 165 i abortlagen Ley 603 de derogación al arto 165 del código penal vigente.

<http://www.asamblea.gob.ni/index.php?option=com_wrapper&Itemid=153> Código penal

Lunds Universitet <<http://www.lub.lu.se/laeranderesurser/kaellkritik/granska-kaellor.html>>

MARENA (Ministerio de Ambiente y Recursos Naturales):

<http://www.marena.gob.ni/index.php?option=com_content&task=view&id=83&Itemid=271
> Hämtat den 6 nov. 2009

Movimiento Autónomo de Mujeres

<<http://www.movimientoautonomodemujeres.org/pr5.php>>

Mseg <<http://www.mseg.gba.gov.ar/dgcp/mision.htm>> Hämtat den 7-01-2010

Policía Nacional <http://www.policia.gob.ni/comisarias_resena_historica.htm> hämtat den 18- 01-2010.

Puleo Alicia H. 2005. Mujeres en Red, El periódico feminista

<http://www.nodo50.org/mujeresred/spip.php?article739>

Text publicerad även i "*Temas para el debate*" nr 133, diciembre 2005, pp. 39-42.

Redes Cristianas (8 mars 2009) <<http://www.redescristianas.net/2009/03/08/nicaragua-saludo-en-el-dia-internacional-de-las-mujeresmovimiento-de-mujeres-del-campo/>> Hämtat den 11 mars 2010.

Regeringskansliet "Landöversikt över Nicaragua"

<<http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/39/65/de912ba3.pdf>> hämtat 2010-01-11.

Regeringskansliet "Om Nicaragua" <<http://www.regeringen.se/sb/d/2580/a/13965>> hämtat 2010-01-11.

Skolverket <<http://kollakallan.skolverket.se/kallkritik/fakta/>> hämtat 2009-12-28

Svalorna <<http://www.svalorna.se/?q=node/480>> hämtat 2010-01-04 (**låga utbildningar - fattigdom**)

Unicef.

<<http://translate.google.com/translate?hl=sv&langpair=en%7Csv&u=http://www.unicef.org/infobycountry/nicaragua.html>> Hämtat den 21-02- 2010.

Universia <<http://internacional.universia.net/latinoamerica/datos-paises/nicaragua/poblacion.htm>> hämtat den 21-12- 2009.

USDS (U.S Department of State)

<<http://translate.google.com/translate?hl=sv&langpair=en%7Csv&u=http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/1850.htm>> Hämtat den 21-02- 2010.

Bilagor

Bilaga 1- informationsbrev

Varje intervju startade med att läsa upp informationsbrevet, detta överlämnades till informanten strax efter uppläsningen. Detta för att tillförsäkra att informanten kunde ta del av informationen även om hon inte hade kunnat läsa. Detta brev så ut i helhet så här:

Information

Jag, Alejandra Gutiérrez Assarsson, läser till socionom på socialhögskolan på Lunds Universitet i Sverige. Jag läser nu näst sista terminen och ska skriva min C- uppsats, som är ett arbete med vetenskapligt karaktär. Denna uppsats har som syftet att belysa och analysera hur den fattiga kvinnan i Nicaragua ser sig själv och vilken roll hon spelar i familjen och samhället.

Intervjun kommer att ta cirka 1 timme. I presentationen av materialet från intervjun kommer du att vara anonym. Deltagarna kommer att få fiktiva namn. Intervjumaterialet kommer endast att användas för denna studie och i detta syfte och kommer att förstöras när uppsatsen godkänts. Ni kommer att få del av resultatet i någon form när uppsatsen är klar.

Deltagandet är frivilligt och du kan när som helst ångra din deltagande.

Tack för att du ställer upp för intervjun, din deltagande är det som gör möjligt denna uppsats.

Student och intervjuare:

Alejandra Gutiérrez Assarsson

Tel: +46-42- 3030962 (Suecia) & _____ (Nicaragua)

E-post: alejandra.gutierrez-assarsson.375@student.lu.se

Handledare: Maria Bangura Arvidsson

Ph D. in Social Work at Lund University/ Sweden

Tel: +46 -46 -222 30 65

E-post: maria.bangura_arvidsson@soch.lu.se

Obs: En tillfälligt nicaraguansk telefon nr fylldes för hand innan brevet överlämnades.

Bilaga 2- Frågeguide

Inför intervjun förklarades de intervjuade att detta skulle indelas i 5 olika teman, att intervjun var tänkt att likna ett vanligt samtal, men att vissa frågor skulle ställas. Under första intervjun insåg jag att utbildningstema var viktig och därefter behandlades i de övriga intervjuer.

Frågeguide (tematisk schema)

Información: Vamos a hablar de 5 temas que de una manera u otra tiene que ver con la mujer, hablaremos de manera libre, pero tengo también algunas preguntas. La entrevista durará aprox. 1 hora. Al final haremos un resumen y veremos si se nos ha olvidado algo de importancia. (Vi ska prata om 5 teman som på sätt och vis har att göra med kvinnan, vi ska prata fri, jag kommer att ställa några frågor. Intervjun kommer att ta ca 1 timme. På slutet tar vi övrigt av vikt)

Edad (Ålder)

1) Hablemos del tema “Ser mujer”! (Vi pratar om ämne”att vara kvinna”!)

- Significado (betydelse)
- Ventajas/desventajas (fördelar/ nackdelar)
- Cómo es vista la mujer? --> Que valor se le da a la mujer? (Hur värderas kvinnan?)
- Mujer ideal (Idealbilden)
- Antes y ahora, rol de la mujer. (tankar om då och nu, kvinnoroll)
- tu entorno, cómo es contigo como mujer: tu familia, tu marido, tu vecindario, la sociedad, etc.? (Din omgivning, hur är den med dig som kvinna: din familj, din man, dina grannar, samhället, etc.?)
- Cómo influye tu familia en tu rol de mujer? (Hur påverkar familjen din roll?)
- Cómo influye el mundo exterior en tu rol de mujer? (Hur påverkar världen utanför din roll?)
- Cómo influye la religión en tu rol de mujer (hur påverkar religionen din roll?)

2) Relación de pareja (Parrelation)

- problemas de pareja, cómo los resuelves? (eventuella problem med din partner hur löser du dem?)

3) Hijos (Barn)

- significado (betydelse)
- Cuántos hijos tiene, porqué? (Hur många barn har, varför?)

4) La economía (ekonomin)

- la influencia de la economía tú rol (påverkan av ekonomin i din roll)
- El barrio de habitación- pensamientos (Bostadsområde- tankar)

5) El Futuro (framtiden)

- Qué haces para tu futuro? (Vad gör du för din framtid?)
- En 5 años? (om 5 år)

6) La educación (utbildning)

Obs: utbildningstema är tillagt i efterhand.